

ROČENKA 2013 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

ORGANIC AGRICULTURE IN THE CZECH REPUBLIC YEARBOOK 2013

Úvodní slovo

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

ročenka, kterou právě držíte v rukou, vám přiblíží situaci ekologického zemědělství a biopotravin v roce 2013.

Ekologické zemědělství je způsob hospodaření, který Ministerstvo zemědělství ČR dlouhodobě podporuje. Ekologičtí zemědělci hospodaří s ohledem k životnímu prostředí, musí dodržovat řadu přísných pravidel a omezení, zejména s ohledem na používání agrochemikálií a způsob chovu hospodářských zvířat. Spotřebitelé tak v biopotravinách dostávají šetrně vyrobené produkty, které jsou kvalitní a kterým mohou plně důvěřovat.

V roce 2013 hospodařilo ekologicky více než 4 000 zemědělců na výměře téměř 500 000 ha půdy, což představuje podíl 11,7 % celkové výměry zemědělské půdy České republiky. Mezi evropskými státy máme jeden z nejvyšších podílů ekologického zemědělství. V roce 2013 trh s biopotravinami posílil – počet jejich výrobců dosáhl téměř pěti set.

Již podeváté byl měsíc září vyhlášen Měsícem biopotravin a ekologického zemědělství. Mottem ročníku 2013 bylo „Za bio ručíme“. Chtěli jsme tak zdůraznit, že

celý systém produkce, zpracování i prodeje biopotravin je garantován a kontrolován státem. Biologo si nemůže dát na svůj produkt každý, spotřebitel ho najde pouze na certifikované biopotravině.

V roce 2013 bylo také přijato nařízení EU č. 392/2013, které upravuje především oblast kontroly. Jeho hlavním cílem je zpřesnit, zpřísnit a lépe koordinovat kontrolní a certifikační systém ekologického zemědělství.

Od prvního ledna 2013 nabyla účinnosti smlouva mezi Ministerstvem zemědělství ČR a organizací Bureau Veritas Czech Republic spol. s r.o., na jejímž základě je tato organizace pověřena kontrolou a certifikací v ekologickém zemědělství. Jde již o čtvrtou organizaci, která je oprávněna kontrolovat osoby podnikající v ekologickém zemědělství.

Věřím proto, že rok 2013 přispěl mimo jiné ke zkvalitnění kontrolního a certifikačního systému ekologického zemědělství, protože jen kvalitní kontrolní systém může být důvěryhodný pro konečného spotřebitele.

Ing. Marian Jurečka
ministr zemědělství

Obsah

Úvodní slovo	2
1 Současný stav ekologického zemědělství v ČR	4
1.1 Vývoj ekologického zemědělství	4
1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	6
1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	6
1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	7
1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	9
2 Další informace o ekologických farmách	10
2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2013)	10
2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2012)	10
2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2012)	11
2.4 Nezemědělské činnosti na ekofarmách (rok 2013)	12
2.5 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2012)	12
3 Struktura produkce na ekologických farmách	13
3.1 Rostlinná výroba a produkce	13
3.2 Živočišná výroba a produkce	17
3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem (rok 2012)	19
4 Výroba biopotravin	22
4.1 Počet výrobců biopotravin	22
4.2 Počet faremních zpracovatelů	24
5 Obchod s biopotravinami	25
5.1 Poptávka po biopotravinách	25
5.2 Způsob distribuce biopotravin	26
5.3 Mezinárodní srovnání	27
6 Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	28
6.1 Vývoj státních podpor v EZ	28
6.2 Základní dotace na plochu	29
6.3 Další opatření PRV	30
6.4 Národní dotace	32
6.5 Státní podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	32
7 Kontroly a certifikace	33
7.1 Základní statistika provedených kontrol v roce 2013	33
7.2 Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2013	33
8 Věda a výzkum EZ v ČR	34
8.1 Financování výzkumu v ČR	34
8.2 Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)	36
8.3 Bionet	36
8.4 Organic Eprints	36
9 Propagace ekologického zemědělství	37
9.1 Přehled vybraných propagačních akcí	37
10 Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	38
1 The present state of organic farming in the Czech Republic	42
1.1 The development of organic farming	42
1.2 Pattern of land-use in organic farming	42
1.3 Size of establishment in organic farming	44
1.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic	44
1.5 Number of registered businesses in organic farming	45
2 Support for organic farming and organic food production	46
2.1 Acreage-based subsidies	46
2.2 Further RDP measures	47
2.3 National subsidies	48
3 Organisations and associations involved in the OF sector	48

1 Současný stav ekologického zemědělství v ČR

Cílem této části ročenky je prezentovat základní statistické údaje o stavu ekologického zemědělství v ČR (tj. o počtu ekofarem a struktuře půdního fondu v EZ k 31. 12. 2013). Nově jsou v některých tabulkách zpracovány také údaje z Registru ekologických podnikatelů (REP), který eviduje plochy z registru půdy LPIS. Při rozdělování půdy dle krajů a velikostních skupin farem byla počítána pouze plocha z evidence LPIS, v dalších tabulkách byla zahrnuta i půda mimo LPIS.

1.1 Vývoj ekologického zemědělství

Celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch k 31. 12. 2013 vzrostla na téměř 494 tis. ha, což představuje podíl 11,7 % z celkové výměry zemědělské půdy ČR (viz Tab. 1). Meziroční nárůst ploch je přibližně na stejné úrovni jako v předchozím roce a není už tak výrazný jako v předchozích letech. Došlo k dalšímu poklesu podílu ploch v přechodném období (z 12 % v roce 2012 na 5,3 % v roce 2013).

Počet ekologických zemědělců stagnoval. Ke konci roku hospodařilo ekologickým způsobem 3 926 ekofarem (cca 15 % registrovaných zemědělských podnikatelů v ČR¹). Zpomalení nárůstu počtu zemědělců i ploch vstupujících do EZ je způsobeno zejména zastavením příjmu žádostí o zařazení do opatření „Ekologické zemědělství“ v rámci Agroenvironmentálních opatření (AEO) pro nové žadatele od roku 2012.

V roce 2001 činila průměrná velikost ekofarmy 333 ha. Od té doby dlouhodobě klesá. V posledních letech se průměrná velikost ekofarmy drží na podobné úrovni a v roce 2013 činila 126 ha. Je to způsobeno jak dělením stávajících farem na menší celky, tak i vstupem nových farem s nižší výměrou. Přesto stále platí, že průměrná výměra ekofarmy je větší než u farmy konvenční (76 ha v roce 2013) a výrazně převyšuje EU-27 průměr (40 ha). Celkový vývoj ekologického zemědělství v ČR od roku 1990 je znázorněn níže (viz Tab. 1).

Meziročně vzrostla výměra půdy v EZ o zhruba 5,4 tis. ha, přičemž plochy travních porostů vzrostly o 7,2 tis. ha.

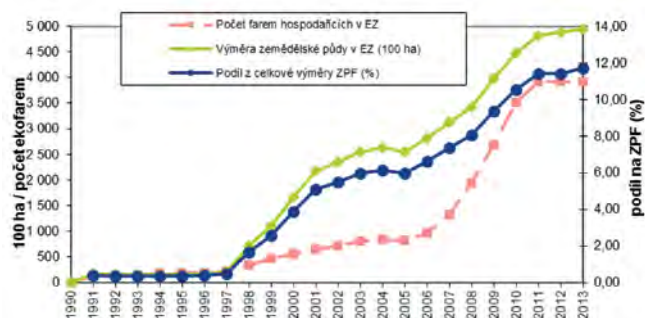
1 Ekologickým zemědělcem může být pouze osoba registrovaná dle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, proto je podíl ekofarem stanoven k celkovému počtu pouze registrovaných zemědělských podniků (tj. podniků právnických osob a dále fyzických osob zahrnujících jen zemědělské podnikatele splňující podmínky předepsané zákonem o zemědělství).

TAB. 1 Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové výměry půdy v EZ (%)
1990	3	480	–	–	–
1991	132	17 507	0,41	–	–
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

GRAF 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2013)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

TAB. 2 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2013

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	25 994,36	467 949,56	493 943,92
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	25 992,49	467 903,78	493 896,27
Půda v LPIS			
Výměra ploch v EZ celkem	25 151,45	451 327,00	476 478,45
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	25 151,03	451 323,59	476 474,62
Trvalé travní porosty	17 391,23	394 766,65	412 157,88
Orná půda	5 885,72	50 388,21	56 286,17
z toho: orná půda bez zeleniny a bylin	5 861,19	49 811,58	55 685,01
zelenina a byliny	24,53	576,63	601,16
Trvalé kultury	1 797,51	6 039,54	7 837,05
z toho: sady	1 487,04	5 289,49	6 776,53
vinice	303,94	742,50	1 046,44
chmelnice	6,53	7,55	14,08
Ostatní plochy ¹⁾	74,82	118,70	193,52
Rybníky	0,42	3,41	3,83
Půda mimo LPIS			
z toho: rybníky	1,45	42,37	43,82
ostatní plochy ¹⁾	841,46	16 580,19	17 421,65

1) Školka, porost RRD, zalesněná půda, jiná kultura.
Zdroj: MZe a REP.

TAB. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v letech 1999–2013

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479	29 505	35 178	44 906	54 717	59 281	58 625	56 286
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190	257 899	281 596	329 232	369 057	398 061	404 950	412 158
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196	1 870	3 105	4 331	5 939	7 429	7 693	7 837
Ostatní plochy ²⁾	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671	23 616	21 753	19 937	18 054	18 157	17 215	17 615
Celková plocha¹⁾	110 755	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536	312 890	341 632	398 406	447 767	482 927	488 483	493 896

1) Pro výměru celkové plochy v EZ v roce 2001 existují dva různé oficiální údaje (218 114 ha a 217 869 ha). Pro výměry v roce 2010 existují dva různé údaje (448 202 ha a 447 767 ha). Zde byly použity údaje ÚZEI po zpřesnění oficiálních údajů.

2) Ostatní plochy v roce 2009 zahrnují navíc výměru rybníků (19 890 ha + 47 ha), v ostatních letech jde pouze o ostatní plochy zemědělské půdy.
Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

TAB. 4 Srovnání struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v letech 1999, 2003, 2005, 2008 a 2011–2013

Užití půdy	1999		2003		2005		2008		2011		2012		2013		Meziroční změna 2013/12 (%)
	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Orná půda	13 776	12,44	19 637	7,70	20 766	8,14	35 178	10,30	59 281	12,28	58 625	12,00	56 286	11,40	-3,99
Trvalé travní porosty	96 044	86,72	231 683	90,86	209 956	82,34	281 596	82,43	398 061	82,43	404 950	82,90	412 158	83,45	1,78
Trvalé kultury	359	0,32	928	0,36	820	0,32	3 105	0,91	7 429	1,54	7 693	1,57	7 837	1,59	1,87
Ostatní plochy	576	0,52	2 747	1,08	23 440	9,19	21 753	6,37	18 157	3,76	17 215	3,52	17 615	3,57	2,33
Celková plocha	110 755	100	254 995	100	254 982	100	341 632	100	482 927	100	488 483	100	493 896	100	1,11

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

Orná půda zaznamenala další pokles ploch o 2,35 tis. ha a výměra trvalých kultur se mírně zvýšila díky nárůstu ploch sadů o 100 ha a vinic o 45 ha. Ostatní plochu (193,5 ha) evidovanou v LPIS zaujímaly kultury typu školka, porost rychle rostoucích dřevin, zalesněná půda atd. Detailní strukturu užití půdy v EZ ke konci roku 2013 zachycuje Tab. 2. V tabulce je uvedena také půda, která není evidována v rámci veřejného registru půdy LPIS (zahrady, plochy rozptýlené zeleně atd.).

1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

Z pohledu užití půdy dlouhodobě dominují v EZ trvalé travní porosty (TTP), v roce 2013 s výměrou přesahující 410 tis. ha (viz Tab. 3). Jejich plocha se však s růstem celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy od roku 2003, kdy byl jejich podíl nejvyšší (90,86%), již výrazně nezvyšuje. Podíl TTP na celkové výměře v EZ tedy zůstává okolo 83 % (viz Tab. 4). Plochy orné půdy se i přes mírný pokles drží na téměř 12% podílu. Od roku 2007 stoupala významně výměra trvalých kultur, což je způsobeno zejména navýšením plateb na tuto produkci, ale také např. posílením know-how v oblasti pěstování ovoce a vína v kvalitě bio. V roce 2013 vzrostly plochy vinic o 4,4% a plochy sadů o 1,5%, plocha chmelnic se zvýšila z 12,3 na 14,1 ha.

1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

Z pohledu velikostní struktury ekologických podniků je nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha a podíl této kategorie od roku 2007 do 2011 každoročně rostl (viz Tab. 5). V letech 2012 a 2013 tato kategorie zaznamenala mírný pokles, přesto zůstává jednoznačně nejčastější velikostní kategorií s 37,5% podílem. V roce 2013 byl největší procentní pokles farem zaznamenán u kategorie 1 000 až 2 000 ha a došlo k jejich přesunu do kategorií 50 až 100 ha a 500 až 1 000 ha.

Česká republika dlouhodobě patří k zemím, kde průměrná velikost ekofarmy výrazně převyšuje evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha. Průměrná velikost ekofarmy dosáhla v roce 2013 výměry 126 ha. Pohlížíme-li na velikostní strukturu podniků z hlediska výměry ploch, pak jsou dominující kategorií ekofarmy s výměrou od 100 do 500 ha (33,8%). Při srovnání ekofarem dle výměry jsou výsledky poněkud zkresleny zahrnutím ploch mimo registr půdy LPIS (což je cca 17 420 ha) v roce 2013. Největší procentní úbytek ploch byl zaznamenán u kategorií nad 1 000 ha, zde se patrně vyskytovalo v předešlém roce nejvíce půdy uvedené mimo LPIS. Z tabulky níže vyplývá, že zhruba čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje téměř 83 % ploch v EZ, resp. necelých 7 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje téměř 50 % ploch v EZ, a lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů.

TAB. 5 Velikostní struktura ekofarem v letech 2012 a 2013

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2012				2013				Meziroční změna 2013/12	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	437	11,1	882,7	0,2	447	11,4	804,1	0,2	2,3	-8,9
5 až < 10	478	12,2	3 386,5	0,7	453	11,5	3 201,8	0,7	-5,2	-5,5
10 až < 50	1 485	37,9	38 231,9	7,8	1 471	37,5	38 130,7	8,0	-0,9	-0,3
50 až < 100	548	14,0	39 006,7	8,0	574	14,6	41 017,6	8,6	4,7	5,2
100 až < 500	708	18,0	158 799,8	32,5	718	18,3	161 183,2	33,8	1,4	1,5
500 až < 1000	187	4,8	130 398,4	26,7	192	4,9	132 371,7	27,8	2,7	1,5
1000 až < 2000	76	1,9	102 743,2	21,0	67	1,7	88 815,9	18,6	-11,8	-13,6
2000 a více	4	0,1	15 093,3	3,1	4	0,1	10 953,0	2,3	0,0	-27,4
Celkem	3 923	100,0	488 542,6	100,0	3 926	100,0	476 478,4	100,0	0,1	-2,5

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Sledujeme-li počty ekologických podniků a jejich rozmístění v rámci krajů, hlavním rysem je jejich nerovnoměrné rozmístění na území ČR (viz Tab. 6). Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti – zhruba polovina těchto ploch je dnes obhospodařována ekologicky.

Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nacházejí v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Karlovarského, Moravskoslezského, Plzeňského a Ústeckého kraje (viz Graf 2). V těchto krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ a je zde také dosahována nejvyšší průměrná velikost ekofarmy (267 ha v kraji Karlovarském a 176 ha v kraji Ústeckém). Naopak nízké zastoupení ekologických ploch najdeme v kraji Pardubickém, Středočeském,

TAB. 6 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013

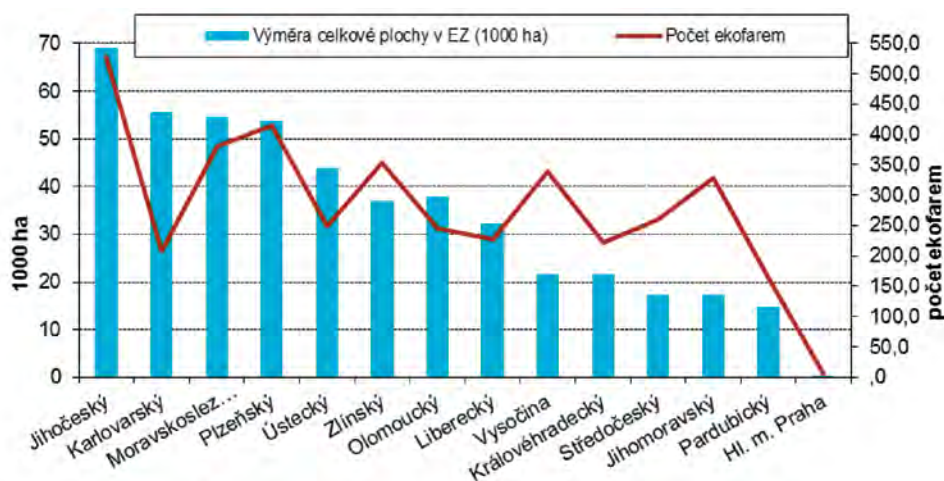
Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná ekofarma ²⁾
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	529	69 079,6	14,5	3 568,7	5,2	130,6
Karlovarský	208	55 639,6	11,7	1 264,6	2,3	267,5
Moravskoslezský	381	54 643,0	11,5	1 848,8	3,4	143,4
Plzeňský	414	53 628,1	11,3	5 805,8	10,8	129,5
Ústecký	249	43 912,2	9,2	1 375,7	3,1	176,4
Olomoucký	245	37 937,3	8,0	1 822,5	4,8	154,8
Zlínský	354	36 939,7	7,8	2 070,4	5,6	104,3
Liberecký	228	32 153,3	6,7	845,6	2,6	141,0
Královéhradecký	222	21 564,9	4,5	915,8	4,2	97,1
Vysočina	339	21 555,7	4,5	1 421,2	6,6	63,6
Jihomoravský	328	17 364,6	3,6	1 525,7	8,8	52,9
Středočeský	260	17 251,8	3,6	1 892,5	11,0	66,4
Pardubický	163	14 772,9	3,1	777,0	5,3	90,6
Hl. m. Praha	6	35,7	0,0	17,2	48,2	5,9
Celkem	3 926	476 478,4	100,0	25 151,4	5,3	121

1) Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ (avšak jen půda v LPIS).

2) Do průměrné výměry ekofarmy jsou zahrnuty pouze plochy evidované v LPIS. Celková průměrná výměra 121 ha se tak mírně liší od průměrné výměry 126 ha, do které je zahrnuta i půda mimo LPIS.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); zpracoval ÚZEI.

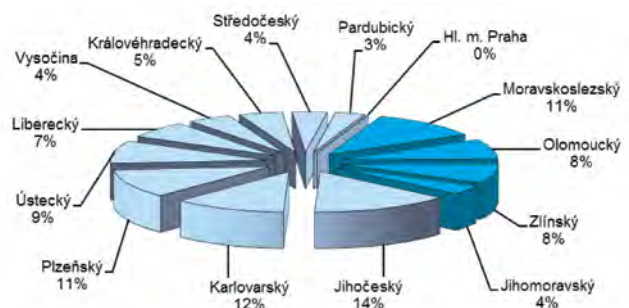
GRAF 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); zpracoval ÚZEI.

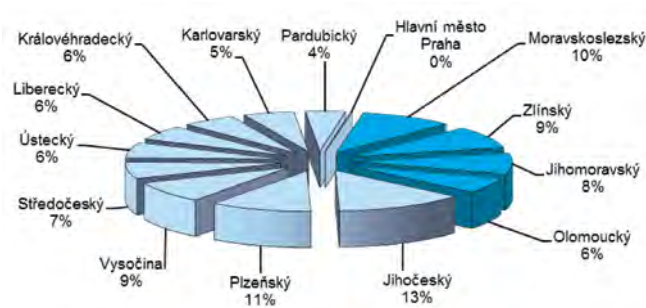

GRAF 3 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2013

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); zpracoval ÚZEI.

GRAF 4 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2013

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); zpracoval ÚZEI.

Jihomoravském a Vysočině, kde se nacházejí silné produkční oblasti na orné půdě (viz Graf 3). Úkolem do budoucna je rozšířit ekologickou produkci i do těchto oblastí a vyvážit podíl obdělávané orné půdy a travních porostů. Argumentem pro tento trend jsou kromě produkce širšího spektra a většího množství bioproduktů i prokázaná pozitivita EZ ve vztahu k ochraně prostředí.

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (529 ekofarem) následovaný v roce 2013 krajem Plzeňským. Více než třetina ekozemědělců hospodáří na Moravě s nejsilnějším zastoupením v Moravskoslezském a Zlínském kraji (viz Graf 4). Z pohledu vývoje došlo meziročně k největšímu procentnímu nárůstu počtu ekofarem ve třech krajích, a to v Pardubickém, Jihomoravském a Královéhradeckém.

Odlíšné pořadí získáme, jestliže seřadíme kraje dle podílu výměry celkové ekologické půdy na celkové zemědělské půdě ČR. V roce 2013 byl celorepublikový průměr (tj. 11,7%) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad

tímto průměrem s 44,9% vede Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následuje kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský a Ústecký. V produkčních oblastech se zastoupení EZ pohybuje od 2 do 8%.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy dominuje opět Karlovarský kraj, kde se nachází v ekologickém režimu přes 7% ploch orné půdy a téměř 78% ploch travních porostů. Více než 50% ploch TTP v ekologickém režimu mají pak další čtyři kraje – Olomoucký, Moravskoslezský, Ústecký a Zlínský (viz Tab. 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nachází v Moravskoslezském kraji (115%) a Vysočině (47%). Podíl vyšší než 100% v Moravskoslezském kraji je patrně způsoben tím, že ovocné sady, které jsou zde zahrnuty, mohou být pěstovány i v rámci orné půdy. Dalším důvodem může být to, že v rámci ČÚZK (zdroj dat o výměrách dle typu kultury v kraji) jsou evidovány pozemky na základě údajů od majitelů pozemků (tyto údaje nemusí být vždy aktuální). Na rozdíl od REP (Registr ekologických podnikatelů), odkud

TAB. 7 Zastoupení ekologických ploch dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2013

Kraj ¹⁾	Výměra celkové půdy v EZ (ha) ²⁾	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl půdy v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	55 640	3931	51624	81	124 032	44,86	7,29	77,67	13,36
Liberecký	32 153	1867	29932	319	139 748	23,01	2,88	45,50	22,11
Moravskoslezský	54 643	3571	50206	851	274 475	19,91	2,10	58,39	115,16
Zlínský	36 940	4930	31032	945	193 067	19,13	4,05	54,23	22,97
Ústecký	43 912	2321	40910	637	275 319	15,95	1,28	56,36	5,09
Plzeňský	53 628	7950	45392	272	378 868	14,15	3,10	41,60	15,34
Jihočeský	69 076	6062	62347	653	490 052	14,10	1,95	37,95	29,06
Olomoucký	37 937	2310	35120	490	279 086	13,59	1,12	62,07	12,75
Královéhradecký	21 565	2181	19156	225	277 506	7,77	1,14	27,10	5,19
Pardubický	14 773	1829	12855	89	271 146	5,45	0,93	21,01	4,73
Vysočina	21 556	5945	15312	296	409 161	5,27	1,88	18,66	46,57
Jihomoravský	17 365	9380	5552	2423	425 765	4,08	2,66	18,54	9,05
Středočeský	17 252	3976	12706	555	661 654	2,61	0,73	17,72	3,80
Hl. m. Praha	36	20	14	1	20 006	0,18	0,14	1,65	0,17
Celkem	476 475	56 274	412 158	7 837	4 219 867	11,29	1,88	41,45	10,29

1) Kraje jsou v tabulce seřazeny dle podílu výměry celkové půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR.

2) Celková výměra půdy v EZ nezahrnuje plochu rybníků a do rozdělení krajů je zahrnuta jen půda z LPIS.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR (ČÚZK); zpracoval ÚZEI.

jsou čerpána data za půdu ekologickou, kde jsou údaje získávány přímo od uživatelů pozemků, a výsadby jsou tak aktuální. Z pohledu absolutních hodnot je největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (62 347 ha), u orné půdy a trvalých kultur jde o kraj Jiho-moravský (9 380 ha a 2 423 ha).

Z celorepublikového pohledu dosáhl v roce 2013 podíl veškeré půdy v EZ (tj. včetně tzv. ploch ostatních, avšak bez rybníků) na celkové zemědělské půdě ČR hodnoty 11,7 %. Ekologičtí zemědělci v ČR obhospodařovali více než 40 % TTP (luk a pastvin), téměř 2 % orné půdy a přes 10 % ploch trvalých kultur (resp. cca 15 % sadů, 5 % vinic a 0,1 % chmelnic). Využití půdy v EZ se tedy výrazně liší od struktury užití půdy v zemědělství ČR celkem.

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Ke konci roku 2013 působilo v EZ celkem 4 412 subjektů, což je nárůst o 22 subjektů, resp. o 0,5 % proti roku 2012 (nárůst o 0,8 % v roce 2012 a 10,4 % v roce 2011). Během roku 2013 ukončilo svoji činnost 209 subjektů, přesněji 151 subjektů skutečně ukončilo svoje působení v EZ (ekozemědělci tvořili 59 %) a zbylých 58 subjektů změnilo svoji původní registraci vstupem do zcela nové kategorie (nejčastěji šlo o přesun ekozemědělců do kategorie výrobce/ekozemědělec, tj. faremní zpracovatel). Nově se do EZ registrovalo 173 subjektů, nejčastěji v kategorii ekozemědělec (44 % nových registrací). Hlavní kategorií tvořili registrovaní ekozemědělci.

Ke konci roku 2013 bylo v EZ registrováno 3 926 ekofarem (resp. 3 910 ekologických podnikatelů), z nichž 220 subjektů (zhruba 6 %) bylo navíc registrováno v dalších kategoriích, nejčastěji v kategorii výrobce biopotravin (tj. jde o faremní zpracovatele), viz Tab. 8.

Ke konci roku 2013 bylo registrováno 471 subjektů jako výrobce biopotravin (resp. 500 výrobních míst). Proti roku 2012 jde o navýšení o 5,1 %. Počty výrobců sice každoročně narůstají, avšak nejde už o tak výrazné navýšení jako v letech 2009 a 2008 (nárůst o 14 %, resp. 82 %). K nejčastěji provozovaným činnostem patřilo v roce 2013 zpracování

TAB. 8 Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2012 a 2013

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů/ provozoven		Meziroční změna 2013/12	
	2012	2013 ¹⁾	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	3 907 / 3 923	3910 / 3926	3 / 3	0,1
Výrobci biopotravin	448 / 495	471 / 500	23 / 5	5,1
Distributoři bioproduktů a biopotravin	263 / 290	305 / 332	42 / 42	16,0
Výrobci krmiv	39 / 39	38 / 38	-1 / -1	-2,6
Výrobci osiv	30 / 30	31 / 31	1 / 1	3,3
Ekologičtí včelaři	14 / 14	15 / 15	1 / 1	7,1
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	78 / 78	89 / 89	11 / 11	14,1
Vývozci biopotravin do 3. zemí	36 / 36	42 / 42	6 / 6	16,7
Faremní zpracovatelé	162 / 162	185 / 185	23 / 23	14,2

1) Počty se mírně liší od oficiálních údajů MZe, protože byly nově zpracovány na základě údajů z REP.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ) a REP; zpracoval ÚZEI.

masa a masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny a výroba mléčných výrobků. V této kategorii výrazně poklesl počet poboček v důsledku ukončení zpracování mléka a mléčných výrobků společností Billa, spol. s r. o. K nárůstu došlo u počtu registrovaných výrobců vína. V rámci výroby ostatních potravinářských výrobků dominuje kategorie zpracování čaje a kávy.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři neboli subjekty uvádějící biopotravinu nebo bioprodukt do oběhu, včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování. Počet registrovaných distributorů ke konci roku 2013 vzrostl na 305 subjektů (resp. 332 provozoven), což představuje meziroční nárůst o 16 %. Nárůst není už tak výrazný jako v roce 2012 (o 30,8 %). Je však třeba zmínit, že v obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej (tj. maloobchodní řetězce, obchody zdravé výživy apod.), tyto se však dle zákona o ekologickém zemědělství od roku 2006 nemusí registrovat.

2 Další informace o ekologických farmách

Kromě základních údajů o EZ k 31. 12. daného roku jsou dále dostupné výstupy statistických šetření EZ prováděných ÚZEI zpětně za předchozí rok, tedy většinou za rok 2012. Zjišťovány jsou informace týkající se rozsahu souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách, jejich ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek, stanovení potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě. Jednorázově byla v roce 2013 zjišťována také struktura nezemědělských činností na ekofarmách.

2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2013)

Z celkového počtu 3 928 respondentů uvedlo 364 ekofarem (tj. 9%), že provozovalo v roce 2013 souběžně ekologické i konvenční hospodaření. Podobný podíl byl dosažen i v předchozích letech. Srovnatelného výsledku dosáhneme při srovnání údajů z REP, přičemž z celkového počtu ekozemědělců registrovaných k 31. 12. 2013 v EZ mělo souběh konvenčního a ekologického režimu 11,3 %.

Z uvedených 364 ekofarem mělo souběh v rostlinné výrobě (hospodařilo na konvenční půdě) 308 podniků (85%), přičemž 206 z nich realizovalo souběh pouze v RV. V rámci rostlinné výroby jsou ponechávány v konvenci zejména plochy orné půdy, minimálně pak travní porosty či trvalé kultury. Souběh v živočišné výrobě (tj. v chovu konvenčních hospodářských zvířat) uvedlo 158 ekofarem, z toho souběh pouze v ŽV mělo 56 ekofarem. Jinými slovy, 102 ekofarem (tj. 28%) provozovalo konvenčně jak rostlinnou, tak živočišnou výrobu. Nejčastěji zastoupenou kategorií konvenčně chovaných hospodářských zvířat byl masný skot (62 farem). Poměrně častý byl také chov mléčného skotu (45 farem) a prasat (39 farem). Chov koní v konvenci uvedlo 25 farmářů, chov drůbeže 13 farem, chov ovcí 11 farem a chov koz 8 farem. Ostatní kategorie konvenčně chovaných zvířat byly zařazeny do skupiny jiné (jelenovití, pštrosi, ryby a včely).

2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2012)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2013 na výsledek hospodaření v roce 2012), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 3 928 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2012 se ziskem přes 91 % farem (3 885 subjektů), 6 % vykázalo ztrátu. Zbýlých 2,7 % (108 subjektů) údaj neuvědlo, a to nejčastěji z důvodu, že farma v daném roce neexistovala (jde o nově začínající zemědělce). Podíl ztrátových podniků se i přes mírný nárůst drží na nižších hodnotách již od roku 2009, a stále tak jde o výrazně lepší výsledek než v letech 2008 a 2007, kdy podíl ztrátových podniků dosahoval 19%, resp. 11 %.

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2012), zůstává 3 909 ekofarem, z nichž 97,7 % uvedlo, že v roce 2012 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 5,9 % ekofarem (tj. 234 subjektů). V celé historii sledování je podíl ziskových podniků v rámci „čistých“ (již registrovaných) ekofarem vyšší než v rámci celkového souboru farem.

V rámci ekofarem se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty největší (rozpětí od 0,04 do 1 159 ha) a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 9). Z jednoduché analýzy níže vychází, že ke ztrátovějším podnikům patří ekofarmy zaměřující se na pěstování plodin na orné půdě a trvalých kultur, případně na kombinaci obou, přičemž ztrátu vykázalo cca 10 % zemědělců. Meziročně klesl podíl ztrátových podniků hospodařících na kombinaci trvalých travních porostů s trvalými

TAB. 9 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v letech 2011 a 2012

Užití půdy	Počet ekofarem	HV			Podíl ziskových ekofarem (%)	
		pozitivní	negativní	neuvědli	2011	2012
OP vč. zeleniny	204	191	11	2	90,1	93,6
TTP	1 743	1 612	109	22	94,6	92,5
TK	236	208	24	4	90,5	88,5
OP + TTP	1 142	1 076	51	15	96,1	94,2
OP + TK	75	71	4	0	90,1	94,7
TTP + TK	201	181	16	4	93,1	90,0
OP + TTP + TK	232	224	7	1	96,8	96,6
Bez půdy ¹⁾	76	19	12	45	71,4	25,0
Celkem	3 909	3 582	234	93	94,3	91,7

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

1) V kategorii „bez půdy“ jsou v roce 2011 zahrnuty zejména subjekty ukončující registraci v EZ nebo mající půdu mimo LPIS (tzv. ostatní plochu), příp. včelaři, chovatelé ryb či pěstitelé hub.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 3 909 subjektů.

TAB. 10 Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2011 a 2012

Počet pracovníků na ekofarmách	2011		2012		Meziroční změna 2012/11
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 828	69,7	9 278	73,7	5,1
<i>z toho rodinných členů</i>	3 015	34,1	2 913	31,4	-3,4
Pracovníci na částečný úvazek	1 432	11,3	1 570	12,5	9,6
<i>z toho rodinných členů</i>	929	64,9	943	60,1	1,5
Sezónní a příležitostní pracovníci	2 405	19,0	1 735	13,8	-27,9
<i>z toho rodinných členů</i>	383	15,9	169	9,7	-55,9
Pracovníci celkem	12 665	100,0	12 583	100,0	-0,6
<i>z toho rodinných členů</i>	4 327	34,2	4 025	32,0	-7,0
Přepočet na AWU¹⁾	9 590	x	10 022	x	4,5
Počet farem	3 750	x	3 841	x	2,4
AWU/ekofarma	2,56	x	2,61	x	2,0
AWU/100 ha z. p.	1,99	x	2,05	x	3,3
100 ha z. p./AWU	50	x	49	x	-3,2

1) AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.
Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013.

kulturami (7 % oproti předchozímu 10% podílu). Většina sledovaných kombinací zaznamenala meziročně zlepšení, přičemž nejnižší podíl ztrátových podniků byl opět u farem se všemi základními typy užití půdy. Naopak nejvyšší podíl ztrátových podniků (téměř 30 %) byl opět zaznamenán u ekofarek bez půdy, avšak zde jde zejména o podniky ukončující registraci v EZ.

2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2012)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2012 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 3 909 subjektů).

V roce 2012 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 12 583 osob (tj. o 0,6 % méně než v roce 2011), z toho 74 % na plný úvazek, 12,5 % na částečný úvazek a necelými 14 % byli zastoupeni sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadá stejně jako v minulých letech třetina na rodinné členy (4 025 osob), z nichž 73 % pracovalo na plný úvazek a 24 % na částečný úvazek (viz Tab. 10). Struktura popsaná výše je téměř totožná se situací v předchozích letech. Meziročně se pouze snížil podíl pracovníků sezónních na úkor pracovníků na plný úvazek, přičemž najímání byli zejména cizí pracovníci mimo rodinu. Po dlouhodobém nárůstu podílu zaměstnaných rodinných příslušníků¹ (z 28,9 % v roce 2007 na 35,6 % v roce 2011) dochází v roce 2012 k mírnému poklesu na 34 %, přičemž počty těchto osob poklesly rovnoměrně ve všech sledovaných kategoriích.

¹ Podíl zaměstnaných rodinných členů na celkovém počtu pracovníků po přepočtu na plně zaměstnané (AWU).

Celkově počet pracovních sil v roce 2012, v přepočtu na plně zaměstnané, činil 10 022 pracovníků, což je nárůst o 4,5 % z počtu 9 590 pracovníků v roce 2011. Ačkoli je tento nárůst vyšší než v předcházejícím roce, jde s ohledem na minulý vývoj o významné zpomalení. Důvodem je stagnace celého sektoru a vyčkávání na nové podmínky politiky pro EZ po roce 2014. Oproti předchozímu období došlo k mírnému nárůstu údaje o průměrném počtu pracovníků na jednu ekofarmu z původních 2,56 na 2,61 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybuje okolo 4,76 pracovníka na zemědělský podnik (dle AGC 2010).

Z pohledu zaměstnanosti vychází EZ taktéž hůře při srovnání počtu pracovníků připadajících na 100 ha z. p. s 1,8 proti 3,12 (údaj AGC 2010) pracovníků v zemědělství jako celku. Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2011 připadalo v průměru 49 ha z. p., zatímco v zemědělství celkem to bylo jen 32 ha z. p. Z dlouhodobého vývoje je však patrný růst zaměstnanosti v EZ, což je dáno každoročním zvýšením počtu pracovníků na 100 ha z. p. z původních 1,32 AWU v roce 2007 na 2,05 AWU v roce 2012.

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofarek (např. u ekofarek

TAB. 11 Přehled nezemědělských činností na ekofarmách v roce 2013

Typ nezemědělské činnosti	Počet nezemědělských činností	Podíl z farem, které uvedly nezemědělskou činnost (%)	Podíl z celkového počtu farem (%)
Agroturistika ¹⁾	60	31	1,5
Smluvní práce zemědělské, resp. nezemědělské ²⁾	52	27	1,3
Zpracování zemědělských produktů	21	11	0,5
Lesnictví	15	8	0,4
Výroba energie z obnovitelných zdrojů ³⁾	12	6	0,3
Zpracování dřeva ⁴⁾	6	3	0,2
Akvakultura ⁵⁾	4	2	0,1
Rukodělná výroba	2	1	0,1
Jiné	22	11	0,6
Celkem	194	100	5

1) Cestovní ruch, ubytování a ostatní rekreační činnosti.

2) S využitím zařízení zemědělského podniku.

3) Výroba větrné energie, spalování slámy atd.

4) Zpracování surového dřeva pro trh, řezání dřeva.

5) Produkce ryb chovaných v zemědělském podniku.

s výměrou do 100 ha z. p. připadlo v roce 2012 na 1 pracovníka jen 20 ha, u ekofaremu s výměrou mezi 100 až 500 ha z. p. šlo již o 55 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti okolo 72 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofaremu s převahou TTP (1,8 AWU/100 ha z. p. neboli zhruba 55 ha na 1 pracovníka), zatímco na OP připadá v průměru na 1 pracovníka 18 ha (5,6 AWU/100 z. p.) a u TK dokonce jen 3,3 ha na 1 pracovníka (30 AWU/100 ha z. p.). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází dále také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

2.4 Nezemědělské činnosti na ekofarmách (rok 2013)

V roce 2013 proběhl také jednorázový sběr dat týkající se nezemědělské činnosti podniků. Nezemědělské činnosti zahrnují všechny činnosti, kromě zemědělských prací, které přímo souvisejí s podnikem a mají na něj ekonomický dopad. Jde o činnosti, při kterých se využívají buď zdroje podniku (pozemky, budovy, stroje), nebo jeho produkty. Zahrnují se sem jak nezemědělské činnosti, tak i zemědělské

práce vykonávané pro jiný podnik/farmu. Mezi výtěžné činnosti se nezahrnují ty obchodní činnosti, které nejsou spojeny se zemědělskou činností (např. poskytování služeb pojišťovnictví, prodej cizích výrobků, pronájem zemědělských strojů, které podnik sám nevyužívá, apod.).

Z celkového počtu 3 928 dotazovaných subjektů se některé z těchto forem podnikání věnovalo 177 farem, tj. cca 5 %, přičemž některé z nich uvedly více činností současně (viz Tab. 11). Nejvyšší zastoupení (31 %) bylo zaznamenáno u agroturistiky, kterou provozovalo celkem 60 podniků. Dalších 52 farmářů (27 %) pak provozovalo smluvní nezemědělské práce s využitím zařízení zemědělského podniku. Dvacet jedna farem (tj. 11 %) se věnovalo zpracování zemědělských produktů. K méně častým činnostem patřilo lesnictví, které jako svoji vedlejší činnost uvedlo 8 % farem, a výroba energie z obnovitelných zdrojů, která byla zaznamenána u 12 podniků, tj. 6 %. Nejméně zastoupenými činnostmi bylo zpracování dřeva, produkce ryb a rukodělná výroba. Ostatní nezemědělské činnosti byly při dotazování shrnuty do kategorie „jiné“ (22 farem). Jde o velmi různorodou škálu činností, ze kterých lze jmenovat například jezdeckví či hipoterapii, vzdělávací aktivity, provoz bioplynové stanice atd.

2.5 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2012)

Přímý prodej z ekofaremu zahrnuje zejména prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 3 928 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2012 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Šlo celkem o 2 808 ekofaremu, z nichž 75 v dotazníku uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. okolo 2,7 %, což je výrazně méně než v předchozích letech), viz Tab.

TAB. 12 Počet ekofaremu prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008–2012)

Položka	2008		2009		2010		2011		2012		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	2 739	100	3 560	100	4 024	100	3 907	100	3 928	100	0,5
Ekofarmy, které mohou prodávat již bio	930	34	1 409	39,6	2 027	50,4	2 332	59,7	2 808	71,5	20,4
Ekofarmy, které skutečně prodávaly bio ze dvora	136	14,6*	80	5,7*	107	5,3*	154	6,6*	75	2,7	-51

* Relativní podíl na počtu ekofaremu, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI 2009–2013.

TAB. 13 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008–2012)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil			
	<10 %	10–50 %	51 a více %	
2008	53 % farem	31 % farem	16 % farem	
2009	25 % farem	51 % farem	24 % farem	
2010	40 % farem	34 % farem	26 % farem	
2011	36 % farem	37 % farem	27 % farem	
Rok	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 a více %
2012	26 % farem	33 % farem	18 % farem	23 % farem

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009–2013.

12. Tento podíl je pravděpodobně vyšší vzhledem k tomu, že nejsou zahrnuty ty farmy, které sice prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy. Po zlepšení v roce 2009, kdy vzrostl význam přímého prodeje (pouze čtvrtina ekofarem ocenila přínos prodeje z farmy pod 10% podílem na celkovém obratu podniku), se situace v roce 2010 naopak mírně zhoršila. Podobný vývoj nastal i v roce 2011, kdy jen mírně přibýlo ekofarem, u kterých přímý prodej ze dvora představoval více než polovinu příjmů podniku (27 % ekofarem), resp. přímý prodej se podílel na celkovém obratu v rozmezí 10 až 50 % (viz Tab. 13).

Od roku 2012 je nově podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy rozdělen do čtyř kategorií. Kategorie pod 10% a nad 50% zůstala a do většího detailu byla

rozdělena kategorie 10–50%. Oproti roku 2011 ubylo farem s menším než 10% podílem obratu, a naopak výrazně přibýlo farem s podílem obratu 11–50%.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin zůstává podobně jako v předchozích třech letech vyrovnaná struktura faremního prodeje. Zhruba polovina ekofarem (52%) se specializuje na prodej živočišných bioproduktů, 44% ekofarem na prodej produktů rostlinných a 4% ekofarem nabízí živočišnou i rostlinnou produkci. Z živočišných bioproduktů, pokud pomineme prodej živých zvířat, šlo zejména o prodej masa (11 ekofarem, nejčastěji maso hovězí), mléka (16 ekofarem), mléčných produktů (kravské, ovčí, kozi) včetně sýrů (20 ekofarem) a vajec (4 ekofarmy). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej brambor (14 ekofarem), zeleniny (14 ekofarem, nejčastěji prodej mrkve, cibule a dýně) a ovoce (13 ekofarem, zejména zpracované ovoce). Čtyři ekofarmy nabízely víno z biohroznů.

3 Struktura produkce na ekologických farmách

V následující kapitole je věnována pozornost struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2013. Dále jsou zde zahrnuty i údaje o způsobu uplatnění rostlinné a živočišné produkce z předchozího roku, tj. roku 2012. Sběr údajů o produkci na ekofarmách je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Detailní údaje jsou zjišťovány v průběhu daného roku, proto se liší od základních statistických údajů prezentujících stav EZ k 31. 12. 2013.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření bylo ekologickým způsobem v roce 2013 obhospodařováno celkem 474 231 ha, z nichž 12% zaujímala orná půda (tj. 56 809 ha, z toho je 12,2% v přechodném období), 86,4% trvalé travní porosty (tj. 409 758 ha, z toho cca 4% v přechodném období) a zbylé 1,6% trvalé kultury (tj. 7 664 ha, z toho 22,4% v přechodném období), viz Tab. 15.

Celková plocha orné půdy v plně ekologickém režimu vzrostla oproti roku 2012 o více než 13%. V případě meziročního srovnání ploch orné půdy v období konverze má však zápornou bilanci. Oproti roku 2012 poklesly tyto

TAB. 15 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2013

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
OP celkem	1 422	6 900,80	49 908,08	56 808,88	139 323,91	n. a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	725	2 525,96	23 357,97	25 883,93	62 210,46	2,66
Z toho: pšenice obecná	327	639,43	5 659,70	6 299,13	16 386,06	2,90
špalda	80	7,66	2 239,27	2 246,93	6 172,40	2,76
žito	112	76,92	2 315,23	2 392,15	5 427,93	2,34

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
ječmen	218	342,90	3 005,71	3 348,61	7 080,23	2,36
oves	404	573,39	4 921,38	5 494,77	12 535,37	2,55
tritikále	168	869,70	3 678,30	4 548,00	10 509,50	2,86
kukuřice na zrno	19	1,90	577,61	579,51	2 582,86	4,47
pohanka	35	5,48	711,58	717,06	943,51	1,33
Luskoviny na zrno celkem	88	184,35	1 759,99	1 944,34	3 685,70	2,09
Z toho: hrách	35	34,20	508,58	542,78	914,32	1,80
bob	11	106,88	252,38	359,26	553,03	2,19
lupina	14	17,75	179,01	196,76	356,00	1,99
sója	10	0,15	272,54	272,69	515,00	1,89
peluška	17	24,48	360,39	384,87	958,35	2,66
Okopaniny celkem	241	24,54	246,13	270,67	3 077,61	12,50
Z toho: brambory	236	21,53	213,76	235,29	2 977,39	13,93
Technické plodiny celkem	129	295,53	3 480,77	3 776,30	2 158,94	0,62
Olejniny	45	105,08	1 631,52	1 736,60	1 099,29	0,67
Z toho: slunečnice	3	19,97	56,24	76,21	83,04	1,48
sója	1	2,00	27,03	29,03	50,00	1,85
řepka a řepice	2	0,00	7,42	7,42	7,50	1,01
len (setý olejný)	2	10,39	18,85	29,24	25,02	1,33
mák	4	0,00	9,49	9,49	7,63	0,80
hořčice	17	57,56	239,89	297,45	220,50	0,92
tykev olejná	18	15,16	860,06	875,22	535,60	0,62
ostatní olejniny	3	0,00	412,54	412,54	170,00	0,41
Textilní plodiny	0	0,00	0,00	0,00	0,00	n. a.
LAKR	80	183,60	1 674,08	1 857,68	950,12	0,57
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	115	5,06	166,01	171,07	1 612,00	9,70
Košťaloviny/brukvovité	44	0,15	37,93	38,08	138,20	3,64
Z toho: květák a brokolice	19	0,00	1,18	1,18	4,24	3,58
kapusta	20	0,04	1,13	1,17	2,69	2,38
hlávkové zelí	29	0,11	33,24	33,35	121,19	3,65
Listová/stonková zelenina	45	0,00	6,48	6,48	11,69	1,81
Z toho: celer řapíkatý	6	0,00	0,46	0,46	0,63	1,37
pór	17	0,00	0,90	0,90	2,27	2,52
salát	27	0,00	1,51	1,51	2,82	1,87
špenát	17	0,00	0,87	0,87	0,98	1,13
ostatní listová zelenina	23	0,00	2,74	2,74	4,99	1,82
Plodová zelenina	78	3,01	45,10	48,11	238,97	5,30
Z toho: rajče	37	0,0	4,82	4,85	18,24	3,78
paprika	21	0,02	1,39	1,41	6,05	4,35
okurek	28	0,00	3,60	3,60	10,53	2,92
dýně	62	2,96	32,04	35,00	186,50	5,82
Kořenová a hlízková zelenina	91	1,15	53,49	54,64	1 195,65	22,35
Z toho: mrkev	58	0,97	26,73	27,70	1 118,06	41,83
petržel	39	0,00	3,72	3,72	12,16	3,27
česnek	44	0,05	7,65	7,70	10,77	1,41

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
cibule a šalotka	59	0,08	8,08	8,16	0,60	0,07
Luskoviny	36	0,00	16,85	16,85	15,67	0,93
Jahody	31	0,14	3,45	3,59	9,65	2,80
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	995	3 473,6	19 131,13	22 604,73	65 974,27	3,45
Jednoleté pícniny – v seně	120	499,43	2 542,29	3 041,72	10 088,80	3,97
Kukuřice na zeleno (na siláž)	13	279,80	464,56	744,36	2 383,80	5,13
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	110	219,63	2 077,73	2 297,36	7 705,00	3,71
Víceleté pícniny – v seně	940	2 974,17	16 588,84	19 563,01	55 885,47	3,37
Další plodiny na orné půdě	26	53,29	580,81	634,10	603,93	1,04
Půda ladem (součást osevního postupu)	127	338,47	1 185,25	1 523,72	0,00	n. a.
TTP celkem (píce v seně)	3 137	17 353,07	392 404,83	409 757,90	1 121 941,17	2,86
Trvalé kultury celkem	583	1 718,99	5 944,89	7 663,88	9 033,17	1,69
Ovocné sady	506	1 229,91	4 768,24	5 998,15	6 680,04	1,58
Jabloně	390	415,09	1 819,45	2 234,54	3 093,06	1,92
Hrušně	244	73,18	433,36	506,54	681,75	1,64
Meruňky	92	114,83	607,81	722,64	1 693,39	2,81
Nektarinky	4	0,00	4,13	4,13	4,11	1,00
Broskvoně	41	18,91	70,03	88,94	117,09	1,67
Třešně/višně	237	77,80	699,64	777,44	285,45	0,46
Švestky	336	501,55	982,66	1 484,21	671,04	0,87
Ostatní ovoce	60	28,55	151,16	179,71	134,15	0,94
Ořechy	124	31,81	146,56	178,37	44,20	0,52
Bobuloviny	54	120,82	354,84	475,66	379,53	1,09
Vinice	79	336,32	668,19	1 004,51	1 923,90	2,85
Chmelnice	3	0,00	7,06	7,06	5,50	0,78

1) Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 3 928 subjektů.

plochy téměř o 55 %. Důvodem sníženého zájmu o vstup do přechodného období je pravděpodobně vyčkávání před schválením podmínek nového programového období PRV. Celková plocha TTP vzrostla o necelé 2 % a plocha TK o 1,3 %.

Hlavními plodinami na orné půdě jsou obiloviny (46% podíl) a pícniny (40% podíl). V roce 2013 došlo, oproti předchozímu roku, k poklesu plochy obilovin o 5,7 %. Stejně tak opět poklesla plocha pícnin, a to o 2,9 %. I přes výše uvedené meziroční pokles oseté plochy zůstávají obiloviny plodinou zabírající největší část OP v EZ. Podobně jako v předchozích letech byly nejčastěji pěstovanými obilninami pšenice a oves. Tyto dvě plodiny společně zabíraly 46 % celkové plochy obilovin v EZ (resp. téměř 55 % po zahrnutí špaldy a pšenice tvrdé). S podílem ploch nad 10 % následovaly tritikále a ječmen. V rámci pícnin dominují v EZ jednoznačně víceleté pícniny (87% podíl), což se liší od konvence, kde s 62% podílem převládají jednoleté pícniny, a to výhradně kukuřice na siláž.

Podobně jako v případě obilnin a pícnin, došlo v roce 2013 ke snížení ploch u dalších plodin pěstovaných na OP. Nejvýraznější pokles (téměř 63 %) byl zaznamenán u ploch osetých zeleninou. Ve velké míře je pokles způsoben

převodem dýně olejné z plodové zeleniny do olejnin v rámci technických plodin.

Snížení plochy nastalo také u luskovin na zrno (cca 18 %), kde stejně jako v roce 2012 dominuje pěstování hrachu (27,9% podíl). U technických plodin nastalo meziroční snížení plochy o 3,2 %. V rámci této skupiny plodin je podstatně zejména snížení plochy olejnin o 12,5 %, ke kterému došlo kvůli přetrvávajícímu poklesu pěstování řepky. Meziroční nárůst byl naopak zaznamenán u ploch LAKR. Oproti roku 2012 vzrostla výměra těchto plodin o 17,5 % a zaujímá tak téměř 50 % z celkové plochy technických plodin. Nárůst byl zaznamenán také u ploch určených k pěstování osiv a sadby. Ve srovnání s rokem 2012, kdy bylo pro produkci osiva a sadby využito cca 0,5 % orné půdy, došlo v roce 2013 k nárůstu na více než 1 % OP.

Pěstování zeleniny a okopanin zůstává trvale na nízké úrovni. Zelenina se pěstovala na 0,3 % orné půdy. Nejvyšší podíl plochy byl v roce 2013 zjištěn u zeleniny kořenové (32 % ploch osetých zeleninou). Stejně jako v roce 2012 zabírala podstatnou část plochy také zelenina plodová (28 %), a to díky stále poměrně často zastoupenému pěstování dýní (patisonů a cuket). Ty tvoří více než 72 % výměry OP využívané pro produkci plodové zeleniny. V této kategorii

zeleniny je nejvíce zastoupena mrkev, a to na 50 % oseté plochy. Výrazné zvýšení nastalo u luskovin díky velkému nárůstu ploch určených k pěstování zeleného hrášku. Oproti roku 2012, kdy byla tato plodina vyseta na necelém 1 ha OP, došlo v roce 2013 k navýšení na více než 15,5 ha OP. Okopaniny zabíraly pouze 0,5 % orné půdy a jde převážně o pěstování brambor (87 % plochy okopanin).

V rámci TTP už nebyly oproti roku 2012 rozlišovány louky a pastviny zvlášť a celková plocha TTP mírně vzrostla o 2 %.

Plocha TK meziročně vzrostla o 1,3 % a je tvořena převážně ovocnými sady (78 % celkové plochy TK). Vinice, u kterých byl v roce 2013 zaznamenán meziročně nárůst o 15 %, zaujímají 13 % ploch. Plocha chmelnic je zatím zanedbatelná. Z ovocných dřevin dominují jednoznačně jabloně s 37% podílem. Následují švestky (25 % ploch), dále třešně/višně (13 %) a meruňky s 12% podílem.

Objem ekologické produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2013 dosáhl 1 270 tis. tun (nárůst o cca 151 tis. tun, tj. o 13 % proti roku 2012), z toho však produkce píce (přepočtená na seno) tvořila 94 % (tj. 1 121 tis. tun z TTP a dalších 65 tis. tun z pícnin na orné půdě). Celková produkce jen z orné půdy činila 139,3 tis. tun (11% podíl), z nichž cca 45 % tvořily obiloviny (tj. 62 tis. tun) a 47 % pícniny na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosahují největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (tvoří 47 % celkové produkce obilovin, resp. až 57 % při zahrnutí pšenice tvrdé a špaldy). V roce 2013 byl téměř u všech sledovaných obilovin zjištěn nižší hektarový výnos vyjma špaldy, prosa a ostatních obilovin. V případě olejnin byl oproti tomu zaznamenán nárůst hektarového výnosu o 44 %. K jeho navýšení došlo u všech olejnin s výjimkou řepky a máku. Objem produkce zeleniny dosáhl 1 612 tun, což je oproti

TAB. 16 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2012 a 2013 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2013

Plodiny	2012 (EZ)		2013 (EZ)		Struktura plodin 2013 (%)	Meziroční změna (%)		2013 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnos	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektarový výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnos
Obiloviny	27 444,23	58 975	25 883,93	62 210	45,56	5,49	-3,98	1 413 143	7 512 612	5,32	1,83	0,83	50,04
Pšenice	7 216,29	15 677	6 380,27	16 597	24,65	5,86	-2,92	829 393	4 700 696	5,67	0,77	0,35	51,17
Špalda	2 347,88	6 045	2 246,93	6 172	8,68	2,10	1,46	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
Ječmen	3 230,06	5 312	3 348,61	7 080	12,94	33,28	-7,63	348 992	1 593 760	4,57	0,96	0,44	51,68
Žito	2 173,41	5 146	2 392,15	5 428	9,24	5,48	-15,06	37 498	176 278	4,70	6,38	3,08	49,78
Oves	6 435,69	13 515	5 494,77	12 535	21,23	-7,25	-1,88	43 559	139 120	3,19	12,61	9,01	79,84
Tritikále	3 649,26	8 490	4 548,00	10 510	17,57	23,78	-0,81	46 816	214 207	4,58	9,71	4,91	62,51
Kukuřice na zrno	919,31	2 725	579,51	2 583	2,24	-5,22	-25,18	96 902	675 380	6,97	0,60	0,38	64,13
Luskoviny na zrno	2 368,66	3 905	1 944,34	3 686	3,42	-5,61	2,74	17 851	38 276	2,14	10,89	9,63	97,48
Hrách	883,40	1 294	542,78	914	27,92	-29,33	-11,23	12 934	30 700	2,37	4,20	2,98	75,83
Okopaniny	270,09	3 838	270,67	3 078	0,48	-19,81	-24,04	86 151	4 298 397	49,89	0,31	0,07	25,05
Brambory	229,90	3 277	235,29	2 977	86,93	-9,14	-17,27	23 205	536 450	23,12	1,01	0,56	60,26
Technické plodiny	3 904,04	1 707	3 776,30	2 159	6,65	26,46	0,20	494 915	1 547 929	3,13	0,76	0,14	19,82
Olejnin	1 985,69	722	1 736,60	1 099	45,99	52,26	43,52	486 908	1 533 659	3,15	0,36	0,07	21,27
Řepka	326,51	17	742	8	0,43	-55,88	-44,87	418 808	1 443 210	3,45	0,00	0,00	29,31
Hořčice	466,34	253	297,45	221	17,13	-12,91	29,75	16 472	13 378	0,81	1,81	1,65	113,28
LAKR	1 581,86	891,20	1 857,68	950,12	49,19	6,61	-30,86	5 660	3 775	0,67	32,82	25,17	85,45
Zelenina	460,18	1 281	171,07	1 612	0,30	25,81	213,29	8 557	176 950	20,68	2,00	0,91	46,91
Pícniny	23 272,38	61 554	22 604,73	65 974	39,79	7,18	-6,79	451 383	9 654 916	21,39	5,01	2,31	54,50

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; vlastní výpočty ÚZEI.

roku 2012 nárůst o 26 %. Tento nárůst je způsoben zejména zvýšením produkce u kořenové zeleniny (mrkve), která se u hlavního pěstitele po neúrodě z předchozího roku navrátila k obvyklým hodnotám a opět tak tvoří hlavní podíl na objemu produkce zeleniny (74 %). K poměrně výraznému navýšení došlo také u ekologické produkce hrachu na zrno, která z necelých 2 t zaznamenaných v roce 2012, vzrostla na 14 t v roce 2013.

Celková produkce u TK dosáhla 9 033 tun (meziroční nárůst o 68 %), z toho 74 % připadá na ovocné sady a 21 % na vinice, u kterých byl opět zaznamenán meziroční nárůst produkce, a to o 11 %. V rámci ovocných sadů dosahují největší objem produkce jabloně (46% podíl), následují meruňky (25% podíl) a dále hrušně a švestky (cca 10% podíl). Hektarový výnos u ovocných sadů se oproti roku 2012 mírně zvýšil, a to z 1,2 t/ha na 1,58 t/ha. Výnos zůstává stále na nízké úrovni. Důvodem jsou především rozsáhlé plochy mladých sadů, které teprve začínají plodit, a také nižší plodnost u starších sadů.

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyšší podíl luskoviny na zrno (11 %), viz Tab. 16. Vyšší než 5% podíl si udržují píce na OP. Naopak ve srovnání s rokem 2012 došlo k poklesu podílu ploch čerstvé zeleniny na 2 %. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR zůstává nadále pod 2 %. Nejvyšší podíl byl u ovsa (12,6 %), dále u tritikále (9,7 %) a žita (6,4 %). V rámci technických plodin dosahují významného podílu ploch v EZ také LAKR, jejichž podíl vzrostl z 21,9 % v roce 2012 na 33 % v roce 2013.

Luskoviny na zrno také drží prvenství v podílu bio-produkce na jejich celkové produkci v ČR s téměř 10% podílem. Produkce bio obilovin tvoří 0,8 % z jejich celkové sklizně, píce 2,3 % a zelenina necelé 1 %. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje již dlouhodobě oves, v roce 2013 to bylo 9 %, a dále LAKR s 25 %. Vysokého podílu na sklizni dosáhla nově i lupina na zrno, a to 16,5 %. Dlouhodobě se 5% podílu blíží také tritikále. Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin se v roce 2013 pohybují v rozmezí 50–80 % výnosu konvenčního, brambory okolo 60 %, olejniny – slunečnice 67 %, sója až 89 % a píce k 55 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je velmi obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Objem ekologické produkce na orné půdě meziročně vzrostl o 6 %, což je oproti roku 2012 nárůst o 10 % nižší. Důvodem je především nižší meziroční nárůst produkce u obilnin (19 % v roce 2012, v roce 2013 pak 5,5 %) a píce na OP, u kterých byl v roce 2012 zaznamenán meziroční nárůst produkce o 16 %, v roce 2013 o 7 %.

3.2 Živočišná výroba a produkce

Živočišná výroba zaznamenala v roce 2013 nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat o 7 %. Na ekofarmách bylo chováno okolo 367 tis. kusů zvířat, což při přepočtu na dobytčí jednotky představuje zhruba 198 tis. DJ.¹ Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. Stejně jako v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (s 88,1% podílem na celkovém počtu DJ), následovaný chovem ovcí se 7,7% podílem (viz Tab. 17).

TAB. 17 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2012 a 2013

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy) ¹⁾		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2013/12 (%)
	2013	2012	2013	
Koně	633	5 835	6 191	6,10
Skot	2 134	196 911	213 303	8,32
Z toho: dojnice	123	7 080	7 047	-0,47
KBTPM	1 838	88 949	98 988	11,29
Ovce	973	93 375	101 528	8,73
Kozy	295	7 620	7 701	1,06
Prasata	28	1 586	1 860	17,28
Drůbež	61	38 566	36 610	-5,07
Z toho: brojleři	9	23 039	15 048	-34,68
nosnice	50	13 538	19 777	46,09
Králíci	5	329	418	27,05
Včely (počet rojů)	10	448	703	56,92
Ostatní zvířata ²⁾	61	157	183	1,16
Ryby	5	2 147	3 976	85,19

1) Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. BIO zvířata na ekofarmě po přechodném období.

2) Kategorie ostatní zvířata zahrnovala v roce 2012 poníky (101 ks), osly (45 ks) a bizony (11 ks). V roce 2013 to bylo 85 poníků, 47 oslů, 49 bizonů a 2 jaci.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013.

Počty chovaných zvířat u většiny kategorií meziročně vzrostly, s výjimkou chovu drůbeže, kde došlo k poklesu o 5 %. V případě chovatelů prasat pokračoval růstový trend – jejich počet narostl o 6 subjektů. Spolu s tím se

¹ DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

TAB. 18 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2012 a 2013

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna na počtu zvířat 2013/12 (%)
	2013	2012	2013	
Skot celkem	2 134	212 258	221 007	4,12
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	1 647	41 604	46 521	11,82
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	1 815	49 480	47 399	-4,21
Skot ve věku nad 24 měsíců	2 055	121 174	127 087	4,88
Ovce celkem	1 036	102 466	103 923	1,42
Kozy celkem	317	8 194	8 115	-0,96
Koně celkem	770	7 205	7 479	3,80
Přezývkavci a koně	x	330 123	340 524	3,15
Prasata celkem	31	1 656	1 876	13,29

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013.

meziročně zvýšily i počty prasat (o 17 %) na 1 860 ks. Po poklesu a stagnaci v předchozích letech se tedy situace v chovu prasat opět začíná přibližovat stavu z roku 2009, kdy bylo chováno 1 990 kusů.

Oproti letům 2010 až 2012, kdy došlo k výraznému poklesu počtu chovaných rojů včelstev, počet chovatelů včel meziročně vzrostl ze 4 na 10 a současně s tím narostl i počet včelstev (o téměř 57 %).

Již tradičně pokračoval nárůst stavu skotu (o 8,3 %), přičemž nejrychleji rostla kategorie ostatní skot nad 2 roky. Oproti minulým letům došlo meziročně k poklesu počtu dojnic, a tak poměr dojnic na celkovém stavu skotu v EZ stále výrazně zaostává za celorepublikovým poměrem (3,2 % v EZ oproti celkovým 27,2 %).

Nárůst počtu chovaných ovcí (o 8,8 %) byl stejně jako v předchozích letech způsoben zejména růstem počtu chovatelů (nově 973 oproti 862 v roce 2012, resp. 655 v roce 2011). U chovu koz je situace dlouhodobě stabilní. Dvacetiprocentní nárůst z předchozích třech let byl v roce 2013 ukončen a počet chovaných koz se téměř nezměnil. Podobná situace je také u chovu koní.

V rámci chovu drůbeže byl loňský nevýrazný nárůst (o 3,3 %) nahrazen 5% poklesem. Výrazný nárůst byl zaznamenán u nosnic (46 %), zatímco ostatní dvě sledované kategorie, tj. brojleři a ostatní drůbež, která zahrnuje krůty, kachny a husy, zaznamenaly pokles (o 34 resp. 10 %).² Stav nosnic tak po tříleté stagnaci kolem 13 tis. kusů narostly na téměř 20 tis. kusů v celkem 50 podnicích.

Při srovnání celkového počtu hospodářských zvířat v ČR zaujímá chov bioskotu na celkových stavech 15,7 %, z toho podíl dojnic na jejich celkovém počtu dosahuje zatím jen 1,9 %. Největší oblibě se u ekozemědělců těší chov ovcí a koz – ekologicky je již chováno 46,1 % ovcí a 22,5 % koz. Zhruba 18 % koní je zařazeno v režimu EZ. I přes nárůst

2 Pohyby kategorií v rámci drůbeže je třeba brát jako orientační, jelikož stavy jsou zjišťovány ke konci března, tedy některé podniky nemusí mít ještě drůbež nakoupenou, příp. je realizováno více cyklů chovu, zejména u brojlerů, což také může zkreslit celkové stavy drůbeže.

počtu ekologicky chované drůbeže je její podíl na celkových počtech zanedbatelný (0,2 %) a stejně tak podíl prasat, který se dlouhodobě pohybuje kolem 0,1 %.

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány kromě počtů zvířat již v režimu EZ také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Mezi ně se započítávají zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 3,5 % skotu, 2,3 % ovcí, 5,1 % koz, 1 % prasat a 17 % koní ještě není plně chováno v ekologickém režimu. Ve srovnání s předchozím rokem jsou tyto hodnoty zhruba poloviční. Jinými slovy ubývá zvířat v přechodném období, což je dáno jednak zastavením vstupu nových zemědělců do EZ a současně dobíháním přechodného období u zařazených zvířat.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2013 chováno 340 tis. kusů přezývkavců a koní, což představuje 189 tis. DJ (viz Tab. 18). Dominantní postavení, stejně jako při sledování pouze BIO zvířat, má chov skotu s podílem 65 % (resp. 87 % při přepočtu na DJ). Zatížení travních porostů³ se v EZ při výměře 409 758 ha TTP pohybovalo v roce 2013 okolo 0,46 DJ/ha a mírně vzrůstá (z 0,31 DJ/ha TTP v roce 2001).

Každý rok se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Následující tabulka zahrnuje živočišnou produkci, včetně prodeje živých zvířat, která je certifikovatelná (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ) a kterou farmář plánuje/chce prodat v daném roce ať už jako BIO, nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v bio kvalitě), a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Produkce masa vzrostla o 11,5 % oproti roku 2012 a činila 6,4 tis. tun. Největším podílem je zastoupeno hovězí maso, jehož produkce se meziročně navýšila o 12,3 % a představuje 88% podíl na celkové produkci biomasa. Necelých 7 % tvořilo, stejně jako v předchozích letech, maso skopové/jehněčí. Zatímco v předchozím roce byl pravděpodobně z důvodu nižší poptávky zaznamenán pokles produkce kozího masa, v roce 2013 se situace na trhu otočila a došlo opět k nárůstu. I nadále roste obliba masa králíčího, která jde ruku v ruce se zvyšujícími se počty chovaných králíků. V případě rybiho masa jeden ze zemědělců navýšil celkový počet chovaných ryb, což způsobilo téměř 80% nárůst množství rybiho masa. Oproti roku 2012 dochází v roce 2013 opět k postupnému nárůstu počtu chovaných prasat v dochovech, čímž na trhu najde uplatnění o 7 % více vepřového masa.

Kromě produkce masa je také sledován prodej živých zvířat. V roce 2013 bylo v rámci zástavu prodáno 42 342 ks telat a 12 777 ks jehňat (pokles o 10 %, resp. nárůst o 5 %). Pro potřebu srovnání s minulými hodnotami produkce masa, kdy byla do objemu masa započítávána také zvířata prodaná v živém jako zástav, byl prodaný zástav expertně také přepočten na objem masa. U zástavového skotu byla

3 Počet DJ zvířat zkrmujičích objemnou píci na jednotku plochy travního porostu. DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

TAB. 19 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v letech 2012 a 2013

Produkty	Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna (%)
			2012	2013	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	1 499	9 268,18	9 459,58	2,07
Hovězí – maso	1 000 kg	1 361	5 030,26	5 648,80	12,30
Hovězí – zástav	1 000 kg	1 268	4 237,92	3 810,78	-10,08
Skopové/jehněčí	1 000 kg	739	528,67	552,20	4,45
Skopové/jehněčí – maso	1 000 kg	717	402,88	424,43	5,35
Skopové/jehněčí – zástav	1 000 kg	393	125,79	127,77	1,57
Kozí	1 000 kg	169	15,91	19,56	22,94
Vepřové	1 000 kg	29	123,14	132,43	7,55
Drůbeží	1 000 kg	29	160,85	163,28	1,51
Králičí	1 000 kg	5	0,58	0,69	19,41
Rybí	1 000 kg	4	0,90	1,60	77,78
Živá zvířata – prodej jako zástav nebo na chov					
Zástav – telata	kusy	1 268	47 088	42 342	-10,08
Zástav – ovce	kusy	393	12 579	12 777	1,57
Chov – skot	kusy	164	2 855	2 015	-29,42
Chov – ovce	kusy	96	2 975	2 139	-28,10
Chov – kozy	kusy	68	530	575	8,49
Chov – prasata	kusy	4	41	26	-36,59
Chov – drůbež	kusy	2	n. d.	n. d.	n. d.
Chov – koně	kusy	70	282	180	-36,17
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko – kravské	1 000 l	94	31 454,02 ¹⁾	32 205,88	2,39
– ovčí	1 000 l	9	119,20	29,50	-75,25
– kozí	1 000 l	39	250,25	138,68	-44,58
Upravené mléko – kravské	1 000 l	7	55,3	61,35	10,94
– ovčí	1 000 l	4	2,21	1,78	-19,46
– kozí	1 000 l	5	2,00	1,67	-16,50
Sýr – kravský	1 000 kg	7	9,96	14,26	43,13
– ovčí	1 000 kg	9	8,91	10,44	17,17
– kozí	1 000 kg	23	44,99	44,76	-0,52
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	10	82,58	185,9	125,13
Tvaroh	1 000 kg	6	5,05	12,15	140,59
Máslo	1 000 kg	4	0,70	1,35	92,86
Smetana	1 000 l	3	3,30	4,10	24,24
Vejsce pro konzumaci	1 000 kg	44	190,03	220,08	15,81
Med	1 000 kg	9	15,50	17,28	11,53

1) Množství plánované produkce čerstvého kravského mléka bylo v roce 2012 dodatečně upraveno na základě nově zjištěných skutečností u jedné z ekofarem (přesun části mléka z kategorie upravené).

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013.

předpokládána průměrná hmotnost 180 kg a 50% výtěžnost, u zástavových jehňat pak hmotnost 20 kg a taktéž 50% výtěžnost (viz Tab. 19). Počty prodaných chovných zvířat se meziročně navýšily pouze u koz. V kategorii ostatní chovná zvířata – skot, ovce, prasata a koně – bylo zaznamenáno snížení počtu prodaných kusů.

V rámci mléčné produkce bylo na ekofarmách vyprodukováno 34,9 mil. litrů mléka (nárůst o více než 9%, okolo 70 tun sýrů (nárůst o 4 tuny oproti roku 2012) a dalších cca 204 tun mléčných produktů (z toho 90% tvořily kysané mléčné výrobky⁴). U mléka byly opět rozlišovány dvě kategorie – čerstvé mléko směřující přímo do mlékáren a mléko upravené, vhodné k přímé spotřebě. Meziročně produkce kravského mléka vzrostla o 8,2% a mléka ovčího o 4%. Produkce kozího mléka po prudkém poklesu v roce 2012, způsobeném snížením odhadované produkce u jednoho z největších producentů, zaznamenala v roce 2013 výrazný nárůst, a to o 146%. Opakovala se i situace v produkci sýrů, kdy klesla produkce kozího sýru, zatímco objem sýrů z kravského i ovčího mléka vzrostl. Produkce másla, tvarohu a smetany pokračuje v narůstajícím trendu, což je projevem toho, že farma, která na trh s bioprodukty vyrobenými především z kravského mléka vstoupila v roce 2012, rozšiřuje svoji výrobu.

Produkce vajec zaznamenala zdvojnásobení v roce 2010. V roce 2011 stagnovala a v roce 2012 došlo k navýšení o 10%. Produkce vajec vzrostla také v roce 2013, a to o 15% (z 3 040 tis. ks na 3 521 tis. ks, neboli při uvažované hmotnosti 62,5 g na vejce okolo 220 tun vajec). Produkce medu vzrostla pouze nepatrně i přesto, že počet producentů medu se ztrojnásobil.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem (rok 2012)

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 2 808 z celkových 3 928 ekofarem.

Z těchto 2 808 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2012 alespoň jeden produkt s certifikátem, jich zhruba 70% uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukci prodat na konvenčním trhu. Přitom veškerou svoji produkci realizovala pouze na konvenčním trhu zhruba polovina respondentů (55%). Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 256 ekofarem (9%), což je podobný výsledek jako v roce 2011. Zhruba 16% ekofarem realizovalo prodej jak na konvenčním trhu, tak trhu bioproduktů a zbylých 20% ekofarem uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě.⁵

Nejčastěji pěstovanou tržní skupinou plodin v EZ jsou obiloviny. Z celkového množství 46 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 54% prodáno (24,8 tis. tun), a to ze 77% v bio kvalitě (90% v roce 2011), viz Tab. 20. Více než

4 V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefirové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

5 Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

60 % obilovin bylo uplatněno na domácím trhu a necelých 40 % bylo exportováno (v předchozích dvou letech směřovalo zhruba 50 % bioobilovin do zahraničí). Exportovalo se zejména pšenice (82 %), žito (52 %), špalda (50 %) a pohanka (47 %).

Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnily tritikále (79 %), ječmen (78 %) a kukuřice na zrno (76 %). Meziročně se u všech obilovin snížil podíl prodeje v bio kvalitě – nejnižší podíl dosahoval u ječmene 46 % (80 % v r. 2011). U obilovin také stoupl podíl neprodané produkce na 46 % objemu, z nichž zhruba 55 % bylo spotřebováno na krmivo a třetina produkce čeká na skladě k budoucímu prodeji. Výjimkou jsou pšenice, kukuřice na zrno a špalda – téměř vše bylo prodáno. Naopak u tritikále nebylo prodáno 70 % produkce a uplatněno bylo především jako krmivo. Nejčastěji pěstovanými obilovinami (dle počtu farem i množství) zůstávají oves a pšenice, které tvořily 46 % produkce obilovin v roce 2012.

U luskovin na zrno byla velká část produkce (65 %) uplatněna na domácím trhu. Na rozdíl od obilovin došlo u této skupiny plodin k poměrně výraznému navýšení prodeje v biokvalitě (96 %). Neprodaný objem luskovin byl nejčastěji uplatněn jako krmivo a dále pro vlastní spotřebu zemědělců.

U brambor se poměr prodaného a jinak využitého množství produkce sice výrazně nezměnil (70 % prodej a 30 % jiné užití), ale podstatná změna nastala v poměru uplatnění na domácím trhu a exportu do zahraničí. Na domácím trhu bylo v roce 2012 prodáno 85 % brambor z produkce ekofarem. Na druhé straně výrazně poklesl objem brambor prodaných v bio kvalitě (z 83 % bio brambor v roce 2011 na 48 % v roce 2012).

TAB. 20 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2012

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2012					
	Počet farem	Celková produkce z ploch v ekol. režimu (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v bio kvalitě (%)	z toho prodej bioproduktů na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	501	45 822	54	77	62	38
Pšenice	221	10 165	56	73	61	39
Špalda	63	4 864	90	86	50	50
Žito	66	4 709	56	89	48	52
Ječmen	172	5 072	50	46	78	22
Oves	287	11 051	44	76	65	35
Tritikále	132	6 736	30	72	79	21
Luskoviny	52	2 046	64	96	65	35
Brambory	161	1 656	70	48	85	15
Olejniny	32	457	95	70	46	54
Byliny/koření	43	691	97	87	31	69
Osivo/sadba	13	79	53	58	100	0
Košťálová zelenina	36	55	83	93	100	0
z toho zelí	30	34	74	88	100	0
Listová zelenina	31	15	97	88	100	0
Plodová zelenina	67	168	84	62	99	1
Kořenová zelenina	70	110	94	87	100	0
z toho mrkev	54	37	93	86	100	0
z toho cibule	49	29	97	72	100	0
Jablka	197	2 336	90	69	49	51
Hrušky	107	347	76	82	19	81
Peckoviny	175	473	81	15	100	0
Hrozny	52	1 510	32	47	100	0

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2013.

V případě olejnin bylo prodáno 95 % vyprodukovaného objemu. Z toho 46 % na domácím trhu a 54 % na trzích zahraničních. Oproti roku 2011 nastal pokles prodeje olejnin v bio kvalitě, a to z 94 % na 70 %.

Během roku 2012 došlo k velkému zvýšení produkce bylin a koření. Prodáno bylo 97 % tohoto objemu a jen 3 % byla uplatněna pro jiné užití. Bylinky a koření byly z větší části využity pro export (69 %). Převážná část jejich produkce (87 %) byla prodána v kvalitě bio.

U produkce osiv byl zaznamenán poměrně malý rozdíl v objemu produkce prodané (53 %) a ponechané pro jiné užití (47 %). Podobný poměr byl zaznamenán mezi množstvím produkce uváděné na trh v kvalitě bio (58 %) a v konvenci (42 %). Veškerá produkce osiv byla v roce 2012 prodána na domácím trhu.

Úroda zeleniny všech sledovaných skupin byla využita výhradně pro domácí trh. Jedinou nepatrnou výjimku tvoří zelenina plodová, u které bylo 1 % produkce využito pro export. U všech skupin s výjimkou plodové zeleniny a cibule bylo více než 85 % produkce prodáno jako bio. Pouze již zmíněná plodová zelenina byla z 38 % prodána jako konvenční.

Produkce z ovocných sadů v roce 2012 byla uplatněna velmi rozdílně. Jablka byla prodána cca z 50 % do zahraničí, u hrušek to bylo dokonce 80 % produkce. U peckovin naopak zůstává veškerá produkce na českém trhu. U peckovin byl vysoký podíl prodeje na konvenčním trhu (85 % peckovin). Z pohledu jiného užití u ovocných sadů šlo nejčastěji o vlastní spotřebu zemědělce. Hrozny byly prodávány pouze na domácím trhu a s polovičním podílem jako konvenční produkt. V rámci zpracování „jiné“ šlo převážně o zpracování na farmě (výroba vína).

Většina živočišných bioproduktů, stejně jako v minulých letech, zůstává pro další zpracování v ČR (viz Tab. 21). Pokračoval trend klesajícího objemu exportu ovčího mléka – do zahraničí nebylo prodáno vůbec žádné (8 % v roce 2012). Do zahraničí míří tradičně část produkce hovězího

a skopového masa. Objem exportu hovězího masa se meziročně o 1 % snížil na 16 %, zatímco export telat každoročně mírně vzrůstá (meziročně z 37 % na 41 %). V případě vyvezeného skopového masa došlo k nárůstu exportu ze 17 % na 20 % a zástavových jehňat bylo vyvezeno 5 %, což je téměř shodné s 6 % v předešlém roce. Ve srovnání s předchozími třemi lety se zvýšil objem exportovaného vepřového masa (22 % oproti 9 %).

Neuspokojivý zůstává podíl prodeje živočišných produktů v biokvalitě s certifikátem. U nejvíce zastoupených kategorií (tj. hovězího a skopového masa) činil tento podíl pouze 27 %, resp. 12 % celkového prodaného objemu masa (v roce 2011 podíl činil 19 % a 9 %). V rámci kategorie zástav telat a jehňat bylo jen asi 9 % telat a 3 % jehňat prodáno s certifikátem. Tradičně dobré je uplatnění drůbežího masa – veškerá produkce byla určena k následnému prodeji a 98 % bylo poté prodáno jako bioprodukt. Opačná situace je u koziho masa – 95 % produkce určené pro prodej bylo realizováno jako konvenční produkt. K největší změně došlo u vepřového masa, kterého se 4/5 prodaly na domácím trhu, z čehož téměř polovina byla prodána jako bioprodukt. Zde je však třeba podotknout, že významná část vepřového masa (66 %) není přímo prodávána, ale je zpracována na farmě na biopotravinu, takže podíl produkce v bio kvalitě je ve skutečnosti vyšší.

TAB. 21 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2012

Produkce ŽV ¹⁾	Uplatnění živočišné produkce roku 2012					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v bio kvalitě (%)	z toho prodej bioproduktů na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	1 215	5 909	96	27	84	16
Telata – zástav (t)	1 065	4 355	99	9	59	41
Skopové maso (t)	607	394	82	12	80	20
Ovce – zástav (t)	302	104	98	3	95	5
Kozí maso (t)	157	23	64	5	95	5
Vepřové maso (t)	19	112	34	46	78	22
Drůbeží maso (t)	23	139	100	98	100	0
Mléko ovčí (tis. l)	15	103	7	31	100	0
Mléko kozí (tis. l)	47	656	15	49	100	0
Mléko kravské (tis. l)	89	34 752	93	73	85	15
Vejce (tis. ks)	40	2 782	97	96	100	0
Med (kg)	6	15 579	81	83	100	0

¹⁾ Celková produkce masa včetně zástavu je uváděna v tunách jatečné hmotnosti. Pro přepočítání živé váhy byl pro skot použit koeficient výtěžnosti 0,55 (zástav telat a jehňat 0,5), ovce a kozy 0,5, prasata 0,8 a drůbež 0,75.

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2013.

Z pohledu uplatnění mléka platí, že kravské mléko je většinou (93 %) prodáváno do mlékáren, a objem prodeje do konvence se již druhým rokem pohybuje kolem 30 %. Naopak u ovčího a koziho mléka je větší část produkce (93 %, resp. 85 %) zpracována přímo na farmě na biopotravinu a exportováno není žádné. Zbylá část produkce mléka je z více než poloviny prodávána bez certifikátu jako produkt konvenční. Současně lze konstatovat, že téměř veškerá produkce mléka v roce 2012 zůstala na domácím trhu až na kravské mléko, kterého bylo prodáno do zahraničí 15 %.

Veškerá produkce biovejce je prodávána na domácím trhu a podíl prodeje v biokvalitě se trvale pohybuje okolo 96 %. U medu bylo v roce 2012 bez certifikátu prodáno pouze 17 % produkce, přičemž v roce 2011 činil prodej do konvence celých 73 %. I přes narůstající produkci zůstává při srovnání s celkovou produkcí těchto komodit v ČR jejich objem zanedbatelný.

U uplatnění produkce byla sledována také kategorie „jiné“, která zahrnuje užití produkce jako krmivo, zpracování na farmě či vlastní spotřebu farmáře. V případě většiny kategorií masa převládala jako jiné užití vlastní spotřeba zemědělce s výjimkou masa vepřového, kde jednoznačně dominovalo zpracování na farmě na biopotravinu k dalšímu prodeji. Zhruba 20 % produkce hovězího masa bylo taktéž zpracováno na farmě. U mléka je situace zcela

opačná. Téměř veškerý objem ovčího a koziho mléka zařazený v kategorii „jiné uplatnění“ byl dále zpracován na biopotravinu a jen minimum sloužilo pro vlastní spotřebu zemědělce. U mléka kravského byla naopak většina neprodaného množství použita jako krmivo pro telata a zbylých 20 % sloužilo pro vlastní spotřebu. Objem 2 % neprodaných vajec zahrnuje stejným dílem jak spotřebu zemědělce, příp. darování, tak zpracování na farmě. Neprodané kusy u kategorie zástav zahrnují zvířata, která zůstala na farmě za účelem rozšíření vlastního chovu ekofarmy.

4 Výroba biopotravin

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2013 bylo v ČR registrováno 471 výrobců biopotravin, resp. 500 výrobních provozoven, což oproti roku 2012 představuje navýšení o 5,1 %. V průběhu roku 2013 se nově registrovalo 63 subjektů, a 40 naopak svoji činnost ukončilo.

K nejčastěji provozovaným činnostem patřilo v roce 2013 u českých výrobců zpracování masa a masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny a výroba mléčných výrobků (viz Tab. 24). U této kategorie výrazně poklesl počet poboček oproti roku 2012 v důsledku ukončení zpracování mléka a mléčných výrobků společností Billa, spol. s r. o. K nárůstu došlo u počtu registrovaných výrobců vína. V rámci výroby ostatních potravinářských výrobků dominuje kategorie zpracování čaje a kávy.

Z pohledu struktury výrobců dle velikosti obrátu za biopotravinu je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Zhruba dvě třetiny výrobců (67,8 %) uvedly, že v roce 2012 za biopotravinu utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obrátu dosáhl pouhé 4,7 %. Naopak 14 firem s největším obrátem za biopotravinu (nad 20 mil. Kč) realizuje téměř ¾ celkové výroby biopotravin v ČR.

V roce 2012 opět významně stoupl počet podniků (24,7% podíl), u kterých prodej biopotravin představuje jejich veškerý obrát za prodej potravin. Jde především o farmární zpracovatele. Nejčastější kategorií jsou však výrobci, u kterých se podíl biopotravin na jejich celkovém obrátu pohybuje do 10 % (50% podíl). Tato početná skupina výrobců však tvoří jen zhruba 30 % celkového obrátu výroby

biopotravin v ČR. Dalších cca 34 % vytváří firmy, u nichž se prodej biopotravin podílí na jejich celkovém obrátu mezi 75 a 99 % (tzv. bio specialisté). Oproti roku 2011 posílila kategorie podniků s podílem biopotravin mezi 10 a 30 % na úkor kategorie 50 až 75 %.

Z celkového obrátu výroby biopotravin v roce 2012 ve výši cca 1 474 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 963 mil. Kč, tj. cca 65 %, což je podíl srovnatelný s údaji z let 2011 a 2010. Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotravin za přibližně 510 mil. Kč (512 mil. Kč v roce 2011). Vývoz biopotravin směřuje z ČR převážně do zemí EU

TAB. 22 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin, 2006–2013

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet výrobců (vč. provozoven)	152	253	429	497	618	646	495	500
Počet výrobců – pouze subjekty	n.d.	190	345	395	404	422	448	471
Meziroční změna – celkem (%)	21,6	66,4	69,6	15,9	24,3	4,5	-23,4	1,0
Meziroční změna – pouze subjekty (%)	n.d.	n.d.	81,6	14,5	2,3	4,5	6,2	5,1

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

TAB. 23 Počet ukončených a nových registrací výrobců biopotravin, 2008–2013

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet výrobců – pouze subjekty	345	395	404	422	448	471
Počet (% podíl) skončených výrobců	14 (7,4)	26 (7,5)	56 (14,2)	55 (13,6)	43 (10,2)	40 (8,9)
Počet (% podíl) nových výrobců	169 (49,0)	76 (19,2)	65 (16,1)	73 (17,3)	69 (15,4)	63 (13,7)

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

TAB. 24 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2012 a 2013

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2012	2013
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	69 (76)	80 (87)
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	57 (62)	69 (74)
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	2 (4)	2 (3)
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	10	9 (10)
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	1	1
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	66	68
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	15	14
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	47	50
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	9	11
10.41	Výroba olejů a tuků	9	11
10.42	Výroba margarínů a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	58 (79)	56 (58)
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	57 (78)	55 (57)
10.52	Výroba zmrzliny	1	1
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	22 (23)	24 (25)
10.61	Výroba mlýnských výrobků	21	22
10.62	Výroba škrobářenských výrobků	1 (2)	2 (3)
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	37 (43)	38 (45)
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	22 (26)	21 (26)
10.72	Výroba sušarů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	13 (15)	15 (17)
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	2	2
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	95 (101)	87 (94)
10.81	Výroba cukru	3 (4)	3 (4)
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	3	3
10.83	Zpracování čaje a kávy	22 (26)	26 (30)
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	16	10
10.85	Výroba hotových pokrmů	8	6
10.86	Výroba homogenizovaných potravin, přípravků a dietních potravin	2	1

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE) ¹⁾	Počet výrobců biopotravin ²⁾	
		2012	2013
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	41 (42)	38 (40)
10.9	Výroba průmyslových krmiv pro hospodářská zvířata	0	38³⁾
11.0	Výroba nápojů	88 (89)	99
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	2	1
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	75	83
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	1	1
11.04	Výroba ostatních nedestilovaných kvašených nápojů	2	1
11.05	Výroba piva	5	6
11.06	Výroba sladu	1	1
11.07	Výroba nealkoh. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	2 (3)	6
21.20	Farmaceutické přípravky	3 (8)	5 (10)
82.92	Balicí činnosti	x	2
	Celkem	448 (495)	471 (500)

1) NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

2) Údaj v závorce odpovídá počtu všech provozoven.

3) Výrobci průmyslových krmiv nejsou započtení do celkového počtu výrobců biopotravin.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ) a REP; zpracoval ÚZEI.

(95 %) nejčastěji na Slovensko, přičemž největší objem biopotravin (za cca 158 mil. Kč) byl vyvezen do ostatních zemí EU nesousedících s ČR, dále pak do Rakouska (cca 124 mil. Kč) a nově do Německa (118 mil. Kč).

Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (43 %), prodejny zdravé výživy a biopotravin (25,4 %) a velkoobchody (10,8 %).

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z oficiálních údajů REPU ke konci roku 2013 vyplývá, že z celkového počtu 471 registrovaných výrobců biopotravin bylo 185 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce. Jinými slovy téměř třetina výrobců jsou faremní zpracovatelé a jejich podíl každoročně vzrůstá (z 20 % v roce 2008 až na 39 % v roce 2013). Avšak z pohledu registrovaných ekozemědělců zůstává rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje okolo 4,7 %. Z toho zhruba polovina faremních zpracovatelů svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozuje z důvodu běžícího až dvouletého přechodného období po registraci a také nezájmu spotřebitelů o zamýšlené biopotravin (příp. jen příležitostná výroba malého množství v sezóně).

TAB. 25 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v letech 2012 a 2013

Kód	Výrobní zaměření (dle NACE ¹⁾)	Počet faremních zpracovatelů	
		2012	2013
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	25	28
10.2	Zpracované a konzervované ryby, koryši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	25	30
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	1	1
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	39	44
10.6	Mlýnské a škrobářské výrobky	3	3
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	0	3
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	12	13
11.0	Nápoje	57	63
11.02	Víno z vinných hroznů	55	59
Celkem		162	185

1) NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ) a REP; zpracoval ÚZEI.

Zpracování na farmách v ČR se rozvíjí jen velmi pomalu a setrvává obezřetnost zemědělců v budování vlastního zpracování a rozjezdu přímého prodeje z farmy. Hlavními bariérami jsou jak legislativní náročnost pro zavedení zpracování a prodeje přímo na farmě, tak zejména nejistota, zda bude poptávka po bioproduktu dostatečná. Přesto počet farem snažících se uplatnit svoje bioprodukty přímo na trhu roste. K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům, dle mezinárodní klasifikace činností NACE, patří nápoje (nejvíce víno z vinných hroznů). Významné zůstává nadále zpracování mléka a výroba mléčných výrobků, zpracování ovoce a zeleniny a zpracování masa (převažuje zpracování masa z velkých hospodářských zvířat ve faremních jatkách a bourárnách), viz Tab. 25.

5 Obchod s biopotravinami

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2012 přibližně 2,4 mld. Kč. Z toho spotřebitelé v České republice utratili za biopotraviny zhruba 1,78 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 6,7%. Vývoz biopotravin vzrostl na cca 624 mil. Kč (z toho však reexport činil 133 mil. Kč). Průměrná roční spotřeba na obyvatele zůstává pod hranicí 200 Kč (158 Kč v roce 2011, 169 Kč v roce 2012) a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů zůstává okolo 0,66% (viz Tab. 26).

TAB. 26 Vývoj trhu biopotravin v ČR, 2005–2012

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	x	0,84	1,39	1,95	1,979	2,097	2,235	2,400
Vývoz (mld. Kč)	x	0,08	0,1	0,15	0,366	0,505	0,570	0,624
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	0,51	0,76	1,29	1,80	1,613	1,592	1,665	1,776
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	16	49	70	40	-10	-1	4,6	6,7
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,18	0,35	0,55	0,75	0,65	0,63	0,65	0,66
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	50	74	126	176	154	151	158	169
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	54	56	62	57	n. d.	46	46/60*	46/60*
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	57	67	68	74	68	67	64	64

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2012.

TAB. 27 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin, 2005–2012

Hlavní kategorie potravin	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	podíl kategorie potravin (%)							
Maso a masné výrobky	12,0	7,1	6,2	5,4	9,5	8,6	8,5	8,1
Ovoce a zelenina ¹⁾	3,5	3,0	5,4	6,2	10,8	10,8	13,6	13,7
Oleje a tuky	x	x	x	x	1,8	1,9	1,9	2,1
Mléko a mléčné výrobky	20,0	15,2	20,9	22,2	21,1	24,8	19,6	20,0
Mlýnské a škrobářské výrobky	5,5	7,1	6,0	5,9	6,3	8,4	9,7	10,4
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	4,0	3,0	1,6	3,8	9,4	8,2	9,4	9,5
Ostatní zpracované potraviny	43,0	49,5	49,3	45,9	35,9	32,8	35,3	34,3
Nápoje ¹⁾	12,0	15,2	10,6	10,6	5,2	4,5	2,0	1,9
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

1) Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápoje, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2012.

Objem dovozu finálních biopotravin realizovaný distributory a maloobchodními řetězci, který byl prodán na českém trhu, je odhadován v roce 2012 na 752 mil. Kč, což představuje 46% podíl na maloobchodním obratu v ČR. Nově byl identifikován objem dovozu realizovaný tzv. „mix“ subjekty, které do ČR dovezly finální biopotraviny za dalších zhruba 248 mil. Kč. Po započtení činil pak podíl dovozu biopotravin na českém trhu 60% maloobchodního obratu. Pokud by byl započítán navíc i objem dovozu bioproduktů či biopotravin, které jsou na území ČR dále zpracovávány (tj. dovoz biosurovin a bio polotovarů), podíl biopotravin ze zahraničí ještě vzroste.

5.1 Poptávka po biopotravinách

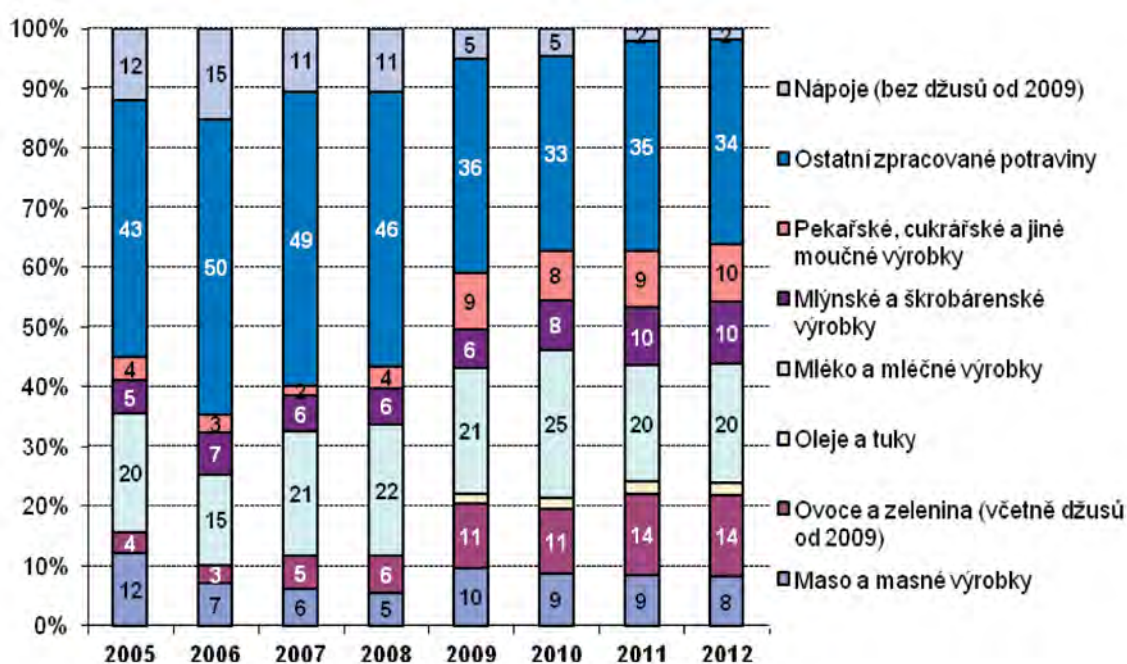
Struktura hlavních kategorií biopotravin je dlouhodobě stabilní. Největší zájem je o „Ostatní zpracované potraviny“ (34% podíl, přičemž 45% tvoří hotové pokrmy typu dětských výživ). Druhou příčku si udržuje kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (20%). Třetí kategorií je „Ovoce a zelenina“ (14%), zahrnující od roku 2009 také ovocné a zeleninové šťávy (viz Tab. 27).

TAB. 28 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin, 2005–2012

Odbytové místo v ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012
	podíl odbytového místa v ČR (%)								(mil. Kč)
Supermarkety/hypermarkety	57	67	67,5	74	65,7	67,2	64,4	64,4	1 144
Drogerie ¹⁾	x	x	x	x	3,5	3,2	3,4	3,2	57
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	37	28	22,5	18	17,7	19,4	19,8	19,0	338
Nezávislé prodejny potravin	2	3	2,5	2	2,4	1,2	1,4	1,4	25
Farmy a ostatní přímý prodej	4	2	2	1,4	3,9	3,5	5,2	5,9	105
Lékárny	x	x	5	4	6	4,7	5,2	4,8	86
Gastronomie	x	x	0,5	0,6	0,8	0,8	0,6	1,1	20
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	1 776

1) Drogistické řetězce (drogerie) jsou do roku 2008 součástí kategorie „Supermarkety/hypermarkety“.
Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2012.

GRAF 5 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin, 2005–2012

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2012.

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakoupili čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích (64,4 %, tj. za 1,1 mld. Kč v r. 2012), dále

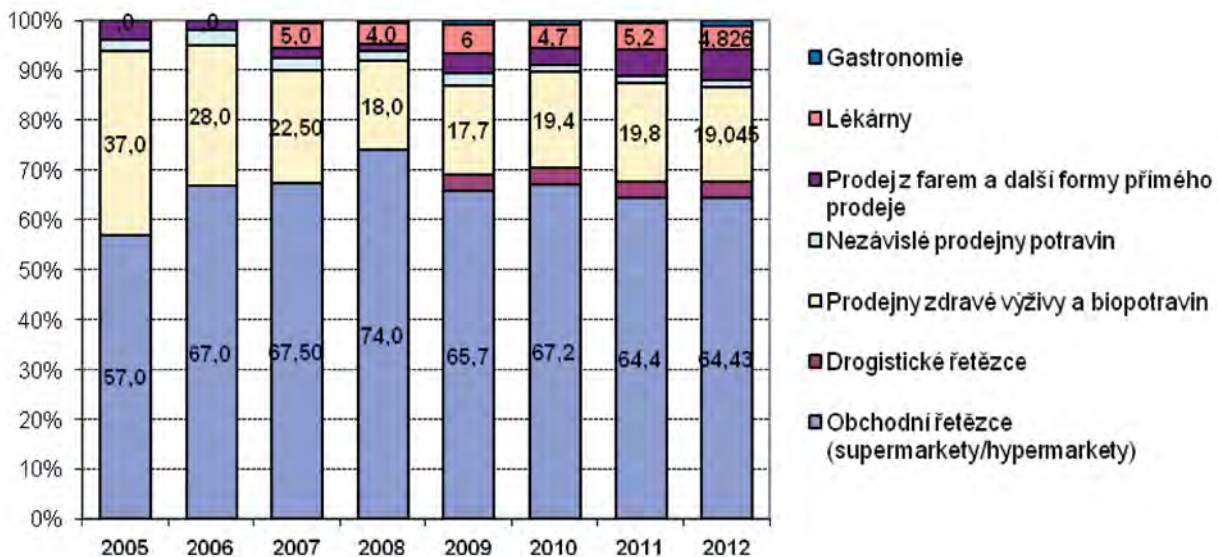
pak v prodejnách zdravé výživy a biopotravin (19 %). Téměř 5 % biopotravin se nakoupilo v lékárnách a na téměř 6 % vzrostl podíl přímého prodeje biopotravin zahrnující přímý prodej jak ze dvora, tak i od výrobců a distributorů. Prodej přes drogistické řetězce (zejména dm drogerie markt s.r.o.) setrval na úrovni okolo 3 %. Nejméně biopotravin se prodalo v nezávislých drobných prodejnách potravin (1,4 %), a i přes téměř dvojnásobné zvýšení zůstává na nízké úrovni uplatnění biopotravin v rámci gastronomických zařízení a provozoven veřejného stravování (Tab. 28).

Export biopotravin

V roce 2012 byla více než čtvrtina biopotravin vyvezena mimo trh ČR, což odpovídá 624 mil. Kč. Mezi největší exportéry patřily, stejně jako v předchozích dvou letech, firmy RACIO, s.r.o., Sonnentor s.r.o., FRUJO, a.s., a Lifefood Czech Republic s.r.o.

GRAF 6 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin, 2005–2012

Zdroj: Green marketing pro roky 2005–2008, Statistické šetření ÚZEI pro roky 2009–2012.

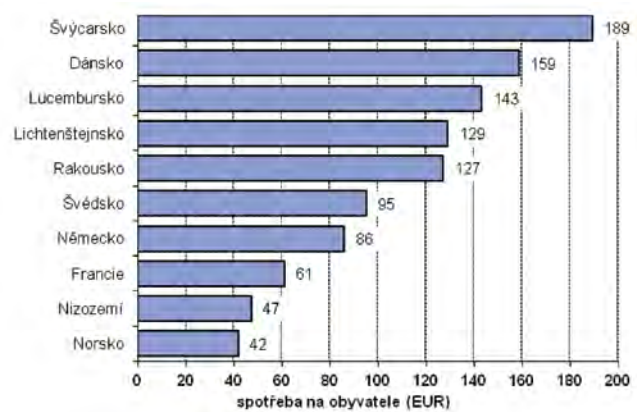
5.3 Mezinárodní srovnání¹

Agentura Organic Monitor odhaduje, že v roce 2012 celosvětový prodej biopotravin dosáhl 51 mld. EUR (resp. 64 mld. USD) a od roku 1999, kdy byl obrat odhadován na cca 15 mld. USD, vzrostl trh více než čtyřikrát. V důsledku hospodářské krize se v roce 2009 růst zpomalil v mnoha zemích, nicméně v roce 2011 došlo k oživení a trh s biopotravinami opět rostl rychleji.² Největší trh s biopotravinami je jednoznačně v USA (22,6 mld. EUR), s odstupem následuje Německo. Ekologické zemědělství se provozuje na všech kontinentech, avšak poptávka spotřebitelů po biopotravinách je soustředěna do dvou regionů – Severní Amerika a Evropa tvoří 89 % celosvětového obratu.

Evropský trh biopotravin je považován za trh s největší konkurencí na světě. Vysoký stupeň fragmentace a existence silných národních společností vytváří obtížné prostředí pro vstup nových firem, zejména z mimoevropských zemí.

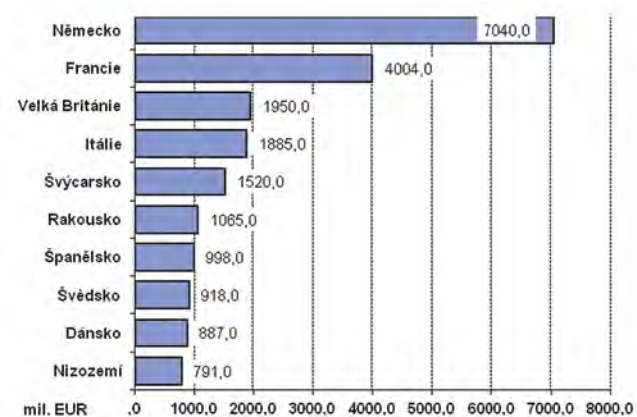
Nejvyšší spotřeba biopotravin je trvale ve skandinávských a alpských zemích. V roce 2012 byl největší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosažen opět v Dánsku, Rakousku a Švýcarsku (mezi 6,3 až 7,6%).³ Nejvyšší roční spotřebu biopotravin na obyvatele mělo v roce 2012 opět Švýcarsko (189 EUR), následovaly Dánsko (159 EUR) a Lucembursko (143 EUR), viz Graf 7. Naopak spotřebitelé z jižní, střední a východní Evropy za biopotraviny utrací nejméně. Průměrná roční spotřeba na

GRAF 7 Přehled 10 evropských zemí s největší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2012

Zdroj: OrganicDataNetwork survey 2013 based on national datasources and FiBL-AMI Survey 2014.

GRAF 8 Přehled 10 evropských zemí s největším trhem biopotravin, 2012

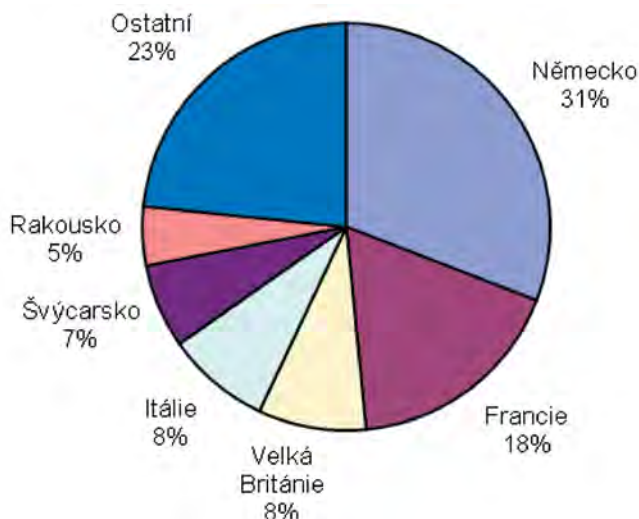

Zdroj: OrganicDataNetwork survey 2013 based on national datasources and FiBL-AMI Survey 2014.

1 Zdroj: Willer, Helga and Lukas Kilcher (eds.) (2014) The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2014. FiBL-IFOAM Report. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, and International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Bonn.

2 V roce 2011 v zemích s největším trhem biopotravin dosáhl meziroční nárůst 7 až 20 % (Německo, Francie, Itálie a Švédsko okolo 11 %, Dánsko 14 %, Nizozemí 15 % a Švýcarsko téměř 20 %), pouze ve Velké Británii došlo k poklesu o 6 %.

3 Pro srovnání podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v ČR v roce 2012 činil 0,66 %.

GRAF 9 Zastoupení nejvýznamnějších evropských zemí na trhu biopotravin (%), 2012

Zdroj: OrganicDataNetwork survey 2013 based on national datasources and FiBL-AMI Survey 2014.

obyvatele v ČR v roce 2012 činila cca 6 EUR (169 Kč), v Polsku 3 EUR, v Maďarsku a na Slovensku 2 EUR.

V Evropě se prodej biopotravin soustřeďuje zejména v západní Evropě. Největší trh biopotravin má Německo a představuje téměř třetinu celkového evropského obrátu za biopotraviny (7,0 mld. EUR, viz Graf 8).⁴ Spolu s Francií, Velkou Británií a Itálií tvoří téměř dvě třetiny celkového obrátu (viz Graf 9). Trh biopotravin ve střední a východní Evropě je malý a roztržitý, avšak je zaznamenáván významný růst. Podobně jako v jižní Evropě jsou zde bioprodukty převážně exportovány a dováženy jsou hotové biopotraviny se západní Evropy. Za nejvíce rozvinutý trh v této oblasti je považován trh ČR, Polska a Maďarska. Rumunsko a Ukrajina jsou významnými exportéry základních rostlinných surovin v bio kvalitě (obilniny).

⁴ Pro srovnání obrát za biopotraviny v ČR dosáhl v roce 2012 cca 70 mil. EUR.

6 Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

6.1 Vývoj státních podpor v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnovení státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

V letech 2004 až 2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), který byl zpracován již dle pravidel EU (nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu), čímž byla zajištěna finanční podpora

ekozemědělci i po vstupu ČR do EU. Ekologické zemědělství bylo jedním z podporovaných titulů v rámci tzv. Agroenvironmentálních opatření (AEO) a podrobné podmínky poskytování dotací do EZ byly stanoveny v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o provádění AEO, ve znění pozdějších předpisů. V těchto letech mohli ekologičtí zemědělci také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“ (OP).

Od roku 2007 je podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007–2013“ (PRV) zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), který nahradil „HRDP“ a „OP“. Titul „ekologické zemědělství“ je podporován opět v rámci AEO. Od roku 2007 mohou navíc subjekty registrované

v EZ čerpat bodové zvýhodnění u dalších opatření v rámci Osy I a III PRV, a mají tak mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován. V roce 2013 proběhl příjem žádostí u tří z těchto pěti zvýhodněných opatření, a to pro opatření I.1.1, I.1.3 a III.1.1.

Koncem roku 2012 a v průběhu roku 2013 probíhala příprava dotačních podmínek platných od roku 2014 a byl zpracováván nový Program rozvoje venkova na podkladě nového návrhu EU nařízení o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV. V rámci tohoto návrhu bylo zrušeno rozdělení opatření do os a nově byla opatření seskupena do priorit, jelikož většina opatření potenciálně slouží více než jednomu cíli či prioritě. Nově bylo vytvořeno zvláštní opatření pro ekologické zemědělství stojící mimo AEO. V rámci EZ bude podpora vyplácena v téměř stejné struktuře titulů jako do roku 2014, tj. dle užití půdy. Pouze přibude titul krajinnotvorné sady, v rámci podpory orné půdy přibudou možnosti odplevelování dočasným zatravněním nebo dočasným úhorem a nově vznikne samostatný titul pro vinice a chmelnice. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu bude zrušen titul podporující nižší sazbu travní porosty ekofarem se souběhem.

Finální podoba PRV na období 2014–2020 byla schválena vládou ČR dne 9. 7. 2014 a dokument je dostupný jak na stránkách MZe, tak SZIF. Nyní probíhá schvalování dokumentu Evropskou komisí a jeho schválení se předpokládá v 1. čtvrtletí roku 2015.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím Akčního plánu pro EZ (AP). V současné době je implementován druhý AP na období 2011–2015.

6.2 Základní dotace na plochu

Podpora ekologických zemědělců je realizována v rámci Osy II PRV „Zlepšování životního prostředí a krajiny“ pod titulem „II.1.3.1.1. Ekologické zemědělství“, který společně

s titulem pro integrovanou produkci spadá do podopatření „II.1.3.1. Postupy šetrné k životnímu prostředí“ tzv. Agroenvironmentálních opatření. Aktuální podmínky poskytování dotací do EZ jsou stanoveny v nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o provádění AEO, ve znění jeho novel. V rámci tohoto titulu je ekologickým podnikatelům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výši plateb obdrží ekozemědělci i na plochy v tzv. přechodném období.

Výše plateb je stanovena fixně v EUR na celé období let 2007–2013, a to následovně:

▪ Orná půda	155 EUR/ha
▪ Travní porosty – ekofarmy se souběhem	71 EUR/ha
▪ Travní porosty – ekofarmy bez souběhu	89 EUR/ha
▪ Trvalé kultury – intenzivní sady, vinice, chmelnice	849 EUR/ha
▪ Trvalé kultury – extenzivní sady	510 EUR/ha
▪ Zelenina a speciální byliny na orné půdě	564 EUR/ha

Vyšší platba na travní porosty platná pro ekozemědělce obhospodařující veškerou plochu v EZ byla nově zavedena v roce 2008. Od roku 2010 došlo také k rozdělení výše platby pro podporu sadů, přičemž současná platba 849 EUR/ha je poskytována tzv. intenzivně obhospodařovaným sadům (tj. s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin). Nová nižší sazba 510 EUR/ha platí pro sady, které nesplňují výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby.

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, liší se každoročně jejich výše v závislosti na uplatněném směnném kurzu. Konkrétně v roce 2013 poklesla výše plateb v důsledku vývoje směnného kurzu o 1 % ve srovnání s rokem 2012 a ve srovnání s prvním rokem programového období (2007) až o 8 %.

Ze srovnání celkového vývoje výše plateb na hektar je patrné, že k největšímu nárůstu plateb došlo v souvislosti se

TAB. 29 Vývoj plateb na hektar plochy v EZ v letech 1998–2013

Užití půdy	1998	1999–2000	2001–2003	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Změna (%)		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	IV/III	V/IV	XI/X
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	4 158	4 074	3 889	3 953	3 909	76	21	-1
Travní porosty	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	1 905	1 866	1 781	1 811	1 790	10	78	-1
Travní porosty (bez souběhu)	x	x	x	x	x	2 346	2 387	2 339	2 233	2 270	2 244	x	x	-1
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	22 774	22 316	21 300	21 654	21 410	250	91	-1
Trvalé kultury (extenzivní sady)	x	x	x	x	x	x	x	13 405	12 795	13 008	12 861	x	x	-1
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	216	40	-1
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	453	40	-1
Průměrná platba	2 000	1 245	1 080	1 340	1 970	2 260	2 710	2 750	2 695	2 780	2 770	24	47	0
Celková podpora ¹⁾ (mil. Kč)	48,1	84,2	168,0/230,8	310,9/299,7	539,9	691,7	989,6	1 162,6	1 239,7	1 277,6	1 262,3	35	80	-1

1) Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplácených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku. Pozn.: Platby v letech 2007 až 2013 byly přepočteny na Kč dle směnného kurzu platného pro přepočet sazeb v rámci AEO, a to 27,525 Kč/EUR (2007); 26,364 Kč/EUR (2008); 26,825 Kč/EUR (2009); 26,285 Kč/EUR (2010); 25,088 Kč/EUR (2011); 25,505 Kč/EUR (2012) a 25,218 Kč/EUR (2013).

Zdroj: MZe, SZIF; zpracoval ÚZEI.

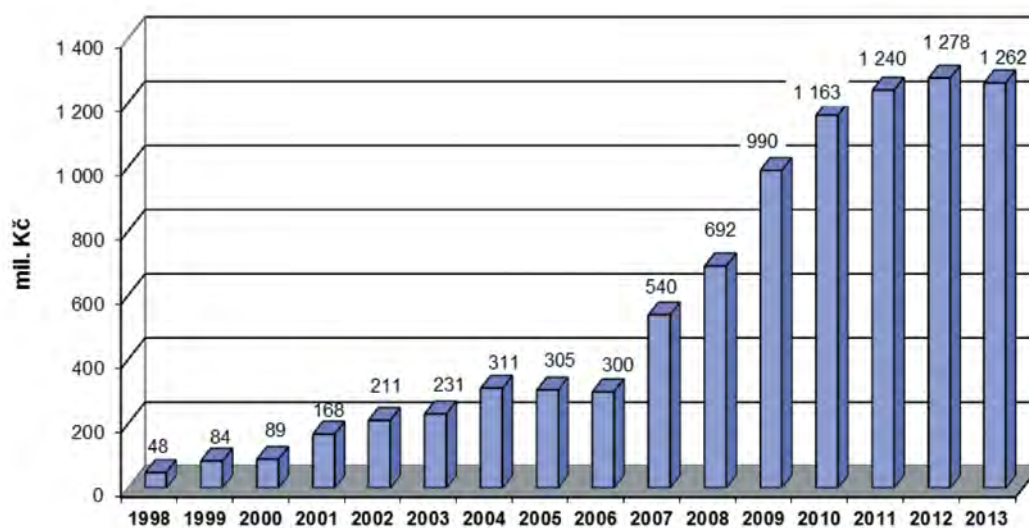

vstupem ČR do EU, tj. s implementací HRDP v roce 2004. K dalšímu zvýšení plateb došlo opět při zavedení programového dokumentu PRV (2007–2013), a to poprvé výrazně u travních porostů (nárůst o 78 %) a dále nejvíce u trvalých kultur (nárůst o 91 %). Tento skokový nárůst je patrný i při srovnání průměrné platby na hektar (viz Tab. 29). K růstu průměrné platby na hektar v letech 2007 až 2010 pak došlo zejména v důsledku přechodu ekozemědělců z dobíhajících pětiletých závazků HRDP do nových opatření PRV s vyššími sazbami.

V roce 2013 bylo podáno 5 430 žádostí o podporu EZ na plochu 455 231 ha (tj. 93 % veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2012). Zažádáno bylo o 1 262,3 mil. Kč, což představuje meziroční pokles o cca 1 % (tj. o 15 mil. Kč), viz Graf 10. Proti roku 2006, kdy bylo žádáno o zhruba 300 mil. Kč, vzrostl objem dotací více než čtyřnásobně – toto navýšení bylo způsobeno ve stejném poměru jak růstem výměry podporovaných ploch v EZ, tak navýšením plateb na hektar v rámci PRV. Průměrná platba v EZ kolísá od roku 2009 okolo 2 700 Kč/ha (2 770 Kč/ha v roce 2013)

GRAF 10 Vývoj dotací v EZ (1998–2013)

Pozn.: Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracoval ÚZEI.

a proti roku 2006 se více než zdvojnásobila (1 300 Kč/ha v letech 2004–2006).

6.3 Další opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce při bodovém hodnocení podaných projektů u pěti vybraných opatření PRV: Zahájení činnosti mladých zemědělců (112), Modernizace zemědělských podniků (121), Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123), Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a) (311) a Podpora cestovního ruchu – záměr b) (313). Podmínky výběru projektů a poskytnutí bodového zvýhodnění jsou každoročně upravovány a jsou stanoveny v tzv. „Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytnutí dotace na projekty PRV ČR na období 2007–2013“.

V roce 2013 proběhl příjem žádostí pouze ve třech z těchto pěti zvýhodněných opatření, a to pro opatření 121, 123 a 311. Dvě zbylá opatření (112 a 313) pozastavená v roce 2013 byla naopak jako jediná realizována v roce 2012.

Podpora v rámci osy I PRV „Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví“

I.1.1 Modernizace zemědělských podniků

Podpora je zaměřena na investice, které zlepšují celkovou výkonnost zemědělského podniku za účelem zvýšení jeho konkurenceschopnosti, a vztahuje se na činnosti související s produkcí, zpracováním nebo uváděním na trh vybraných produktů.

V letech 2007 až 2010 platilo pro ekozemědělce zvýhodnění ve výši 27 bodů, pokud provozovali EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 15 bodů, pokud bylo EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy. Od roku 2011 jsou zvýhodněny pouze ekofarmy bez souběhu, a to 15 body při dodatečné podmínce minimální výměry 5 ha

zemědělské půdy vedené v LPIS. V roce 2012 nebylo opatření realizováno.

V roce 2013 bylo bodové zvýhodnění sníženo na 10 bodů při ponechání shodných podmínek z předchozích let.

I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Dotace je zaměřena na investice v zemědělské výrobě. Je určena mladým začínajícím zemědělským podnikatelům a je vyplácena formou taxativní částky určené k zahájení a rozvoji podnikatelské činnosti a realizaci podnikatelského plánu.

V roce 2013 nebylo opatření realizováno. V roce 2012, stejně jako v roce 2011, mohl nově zaregistrovaný ekologický zemědělec neprovozující současně jinou zemědělskou výrobu získat navíc 5 bodů, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy a splnil podmínku minimální výměry 5 ha orné půdy, nebo nově od roku 2012 příp. i 5 ha sadů, chmelnic nebo vinic. V letech 2008–2010 nebyla požadována minimální výměra a platilo zvýhodnění 15 bodů, pokud ekozemědělec provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 10 bodů pokud provozoval ekologické zemědělství na minimálně 50 % výměry obhospodařované půdy. V prvním roce podpory (2007) bylo poskytováno při nezměněných podmínkách vyšší bodové zvýhodnění, a to 27 a 15 bodů.

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Dotace je zaměřena na podporu výkonnosti zpracovatelských podniků, na rozvoj nových odbytišť pro zemědělské produkty, podporu marketingu zemědělských výrobků, zlepšování kvality výrobků a podporu vývoje aplikace nových produktů, postupů a technologií.

V roce 2013, stejně jako v roce 2011 (v roce 2012 nebylo opatření realizováno), mohl výrobce biopotravin získat 10 bodů, pokud se zavázal, že po dobu vázanosti projektu od podání žádosti o proplacení dotace bude dosahovat jeho podíl příjmu z produkce biopotravin/biokrmiv na jeho celkových příjmech více než 75 % nebo více než 25 mil. Kč za produkci biopotravin/biokrmiv. Případně 5 bodů, pokud tento podíl bude v rozmezí 10–75 %, anebo příjem za biopotraviny dosáhne od 10 do 25 mil. Kč. Dále musel žadatel nejpozději k žádosti o proplacení dotace předložit platné osvědčení na nějaký výrobek (biopotravinu/biokrmivo), který byl předmětem projektu. Stejná pravidla platila i v letech 2010 a 2009, pouze bylo od roku 2010 sníženo bodové zvýhodnění na polovinu. Zpřísnění podmínek vzhledem k velkému zájmu o opatření proběhlo také již v roce 2009, v letech 2007 a 2008 totiž mohl obdržet výrobce biopotravin jednak 20 bodů navíc proti konvenčním žadatelům a dále zvýhodnění 15 bodů, resp. 7 bodů, pokud byl současně registrován jako ekozemědělec a obhospodařoval celou, resp. minimálně 50 % výměry půdy v EZ.

Podpora v rámci osy III PRV „Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova“

III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)

Opatření je zaměřeno na realizaci jednotlivých aktivit ve venkovských oblastech v rámci diverzifikace činností zemědělských subjektů směrem k nezemědělským činnostem.

Záměr a) je určen k zahájení a rozvoji aktivit zejména v oblasti výroby a zpracování, včetně podpory tradičních řemesel.

V roce 2013, stejně jako v roce 2011 (v roce 2012 nebylo opatření realizováno), byly zvýhodněny pouze ekofarmy bez souběhu, a to 15 body při dodatečné podmínce minimální výměry 5 ha zemědělské půdy. V předchozích letech (2007–2010) byl ekozemědělec zvýhodněn 15 body, pokud provozoval EZ na veškeré výměře obhospodařované půdy, resp. 10 body, pokud provozoval EZ na minimálně 50 % výměry půdy.

III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b)

Opatření je zaměřeno na rozvoj aktivit v rámci rozvoje venkovské ekonomiky směrem k činnostem v cestovním ruchu, zejména na využití potenciálu zemědělských farem v oblasti agroturistiky. V záměru b) je podporována zejména výstavba malokapacitních ubytovacích a stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení a objektů a ploch pro sportovně rekreační využití.

V roce 2013 nebylo opatření realizováno. V roce 2012 byly zvýhodněny 10 body pouze ekofarmy bez souběhu, hospodařící minimálně na 5 ha zemědělské půdy, která se nachází ve stejném nebo sousedním katastrálním území jako místo realizace projektu. Podmínka hospodaření bez souběhu a na minimální výměře 5 ha zemědělské půdy platila i v roce 2011, avšak při 15bodovém zvýhodnění. V předchozích letech (2007–2010) byl ekozemědělec zvýhodněn 15 body, pokud provozoval EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 10 body, pokud provozoval EZ na minimálně 50 % výměry obhospodařované půdy. Přitom v roce 2010 bylo toto zvýhodnění sníženo na 10 a 5 bodů.

V rámci těchto tří opatření byla v roce 2013 celá čtvrtina schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ (19 % v roce 2012, 33 % v roce 2011 a 45 % v roce 2010), a to s požadavkem o dotaci ve výši 455,4 mil. Kč, což představuje téměř třetinu (31,3 %) všech žádaných dotací a jde zatím o nejvyšší podíl od roku 2007 (viz Tab. 30). V absolutním vyjádření jde však vlivem poklesu celkové požadované výše

dotací o druhou nejnižší částku za období let 2007–2013 (nejnižší objem dotací ve výši 683 mil. Kč, resp. 151 mil. Kč pro EZ byl realizován v roce 2012).

V roce 2013 dominovalo opatření „Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)“ – téměř 60 % schválených žádostí podali ekozemědělci. O opatření „Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům“ byl největší zájem v letech 2007 a 2008 (43 %, resp. 59 % z celkového počtu schválených žádostí), kdy jej následně v letech 2009–2010 vystřídal opatření „Zahájení činnosti mladých zemědělců“ (62 %, resp. 83 %). V roce 2011 získalo prioritu jednoznačně opatření „Podpora cestovního ruchu – záměr b)“ – téměř 75 % schválených žádostí podali ekozemědělci. V roce 2012 byla realizována pouze dvě opatření bez významného zastoupení žádostí ze sektoru EZ. Obdobné pořadí oblíbenosti opatření získáme i při srovnání podílu EZ na celkové požadované výši dotace.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací (tj. „Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství“) je v rámci opatření 10.E „Podpora technologických platform v působnosti rezortu MZe“ poskytována podpora České technologické platformě pro ekologické zemědělství (ČTPEZ). V roce 2013 byla činnost platformy podpořena částkou 1 250 000 Kč (v roce 2012: 1 mil. Kč, v roce 2011: 750 tis. Kč). Účelem dotace je podpora činnosti technologické platformy zaměřená na posílení funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Informační a propagační činnost slouží k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství a produkce.

6.5 Státní podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a ochranu životního prostředí. V roce 2013 byla činnost NNO podpořena částkou 2 051 tis. Kč, což představuje meziroční nárůst podpory o 55 % (tj. o 731 tis. Kč) proti 1 320 tis. Kč v roce 2012 (1 170 tis. Kč v roce 2011 a 1 300 tis. Kč v roce 2010). V roce 2013 byla podpořena činnost následujících organizací (viz Tab. 31).

TAB. 30 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2013

Opatření PRV Osy I a III	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč) ¹⁾	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Modernizace zemědělských podniků	364	720 282	60	16,5	105 575	14,7
Přidávání hodnoty zeměděl. a potravinářským produktům	157	287 081	43	27,4	105 876	36,9
Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)	92	447 729	53	57,6	243 965	54,5
Celkem	613	1 455 092	156	25,4	455 416	31,3

1) Požadovaná výše dotace je chápána jako výše finančních prostředků požadovaných po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité procento vynaložených nákladů).
V tabulce se neptáme na skutečně vyplacené finanční prostředky, protože k jejich čerpání dochází po realizaci investice a v různých dobách.
Zdroj: MZe a SZIF; zpracoval ÚZEI.

TAB. 31 Státní podpora NNO v sektoru EZ v roce 2013

Název organizace	Název projektu	Výše podpory
PRO-BIO svaz ekologických zemědělců	Propagace ekologického zemědělství	870 000 Kč
PRO-BIO liga ochrany spotřebitele	Informování spotřebitelské veřejnosti o biopotravinách a ekologickém zemědělství	350 000 Kč
Bioinstitut o.p.s.	Ekozemědělci přírodě – modelové ekofarmy jako vzor pro ochranu přírody a krajiny na úrovni zemědělského podniku	300 000 Kč
Camphill České Kopisty	Ekologicko-sociální činnost o.s. Camphill České Kopisty	160 000 Kč
CZ BIOM	Podpora a propagace udržitelného využívání biomasy pro výrobu energie v České republice	180 000 Kč
Česká společnost rostlinolékařská	Integrovaná ochrana rostlin – bezpečnost spotřebitele a ochrana životního prostředí	91 500 Kč
Centrum rozvoje chovu slezského norika Hradčany	Podpora sociální hiporehabilitace dětí v Dětském domově Potštejn	100 000 Kč
Celkem		2 051 500 Kč

7 Kontroly a certifikace

7.1 Základní statistika provedených kontrol v roce 2013

V roce 2013 bylo na MZe registrováno 4 636 osob podnikajících v ekologickém zemědělství a bylo u nich provedeno 5 047 kontrol. Rok 2013 byl zaměřen na cílené kontroly za účelem zjištění použití nepovolených látek pro ekologické zemědělství.

Ze strany příslušného orgánu, kterým je odbor environmentálního a ekologického zemědělství MZe, dochází také ke kontrolám kontrolních organizací. V roce 2013 bylo provedeno 26 supervizí inspektorů kontrolních organizací v průběhu kontroly a dále kontrola na ústředí každé kontrolní organizace (4 kontroly), Tab. 32.

TAB. 32 Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí

	Počet
Kontroly celkem	5 047
z toho ohlášené	4 690
z toho neohlášené	357
Upozornění, napomenutí	386
Odepření vydání certifikátu	37
Podnět na zahájení správního řízení	52
Počet zahájených správních řízení	50
z toho počet vydaných rozhodnutí ve správním řízení	36
z toho počet zastavených správních řízení	16
z toho počet správních řízení neukončených v roce 2013	1
Počet odebraných vzorků	81

Upozornění ekologickým podnikatelům či bioproducentům byla zasílána zejména z důvodu klamavého značení bioproduktů a biopotravin, u všech produktů bylo klamavé logo nebo název odstraněno na základě výzvy ze strany MZe, případně provedena úprava obalu výrobku.

Certifikáty vydávají kontrolní organizace a také rozhodují o odepření vydání. Většinou jde o situaci, kdy je na základě analýzy odebraného vzorku zjištěna v bioproduktu přítomnost reziduí nepovolených látek. Z výrobku či produktu musí být odstraněno označení bio a zároveň kontrolní organizace podá podnět na MZe k zahájení správního řízení. MZe následně vydává rozhodnutí o udělení sankce (např. uložení pokuty, stažení z trhu).

7.2 Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2013

- Absence výjimky na použití konvenčního osiva nebo sadby při nedostupnosti ekologického osiva nebo sadby (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. a); čl. 45 NK 889/2008, čl. 12 NR č. 834/2007)
- Zavedení nepovoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmy při rozšiřování stáda (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. o); čl. 9 NK 889/2008, čl. 14 odst. 1 písm. a) bod ii) NR č. 834/2007)
- Použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin nebo pomocných půdních látek (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. l); NR 834/2007 čl. 12 odst. 1, NK 889/2008 čl. 5 odst. 1)
- Zásahy na zvířatech (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. o); čl. 18 odst. 1 NK 889/2008)
- Nezajištění preventivních hygienických podmínek, ustájení, welfare zvířat, nedostatek vody anebo její nedostatečná kvalita na pastvinách (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. h) čl. 5 a čl. 14 odst. 1 písm. b) body i); ii) NR 834/2007)
- Vazné ustájení zvířat (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. f); čl. 10 odst. 3 NK 889/2008, čl. 14 odst. 1 písm. b) bod vi) NR 834/2007)
- Pastva konvenčních zvířat na ekologických pastvinách déle než 90 dnů (Zákon č. 242/2000 Sb., § 14 a § 33a odst. 1 písm. o); čl. 17 NK 889/2008)
- Nepovolené přídavné a pomocné látky použité při výrobě biopotravin (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. o); čl. 19 odst. 2 písm. b) NR 834/2007, čl. 27 NK 889/2008 včetně přílohy č. VIII)
- Chybné označení produkce z přechodného období na ekologickou produkci odkazy na ekologický způsob produkce (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 2 písm. a); čl. 23 NR 834/2007 a čl. 26 a 91 NK 889/2008)
- Nepředložení potvrzení o kontrole pro dovoz ekologických produktů do EU ze třetích zemí (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. o), čl. 32 a 33 NR č. 834/2007, čl. 84 nařízení Komise (ES) č. 889/2008)
- Hlášení změn v popisu jednotky a informační povinnost o změnách v uživatelských a vlastnických vztazích (Zákon č. 242/2000 Sb., § 33a odst. 1 písm. o nebo odst. 2 písm. a); čl. 64 NR 834/2007)

8 Věda a výzkum EZ v ČR

8.1 Financování výzkumu v ČR

Dle Zákona č. 504 ze dne 19. prosince 2012 o státním rozpočtu České republiky na rok 2013 byly stanoveny výdaje na výzkum, vývoj a inovace pro rok 2013 ve výši 40 079 158 tis. Kč. Jde o částku včetně výdajů, které jsou kryty prostředky z rozpočtu EU a z finančních mechanismů (tj. včetně 13 961 384 tis. Kč).

Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství byly v roce 2013 podpořeny z finančních zdrojů zejména Ministerstva zemědělství ČR (MZe) a Technologické agentury ČR (TA ČR) v rámci programu ALFA a dále pak Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (MPO; dle informací centrální evidence projektů CEP – <http://www.isvav.cz/prepareProjectForm.do>). Z celkového objemu peněz určených na výzkum a vývoj v roce 2013 připadlo 768 472 tis. Kč (1,9 %) na MZe, 2 556 487 tis. Kč na TA ČR (6,4 %) a 4 507 383 tis. Kč (11,3 %) na MPO. Největší rozpočet na

oblast VaV má MŠMT 21 757 254 tis. Kč (54,3 %), z toho více než polovinu představují prostředky EU, viz Tab. 33.

Navíc probíhají také mezinárodní rámcové projekty a projekty mezinárodní spolupráce:

TAB. 33 Přehled financování projektů VaV v roce 2013

Poskytovatel financí	Název výzkumného projektu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků projektů* (tis. Kč)	Podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ z celkové výše fin. prostředků na VaV daného ministerstva, resp. TA ČR	Podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ z celkové výše fin. prostředků na VaV v ČR
MZe	QI Výzkum v agrárním sektoru (VAK) 2009–2014	7	21 584	2,809 %	0,054 %
	QJ Komplexní udržitelné systémy v zemědělství (KUS) 2012–2018	6	16 339	2,126 %	0,041 %
TA ČR	TA – Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje ALFA	7	15 946	0,624 %	0,040 %
MPO	FR-TIP (2009–2017)	1	1 725	0,038 %	0,004 %
Celkem		21	55 594	x	0,139 %

TAB. 34 Přehled mezinárodních rámcových projektů a projektů mezinárodní spolupráce

Poskytovatel financí	Mezinárodní programy	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků (tis. Kč)*	Název projektu
MŠMT	7D – Eurostars (2008–2019)	1	2 575	7D11003
MŠMT	7E – Podpora projektů 7 RP (2007–2013)	1	124	7E13040 Organic Data Network
EK	7E – Podpora projektů 7 RP (2007–2013)	1	2 271	7. RP 613609 HealthyMinorCereals
EK	ECO-INNOVATION PROGRAMME EU (2007–2013)	1	1 198	332767 Almost
MZe	CORE Organic II (EU ERA-NET) (2007–2013)	3	700	Projekty: ProPIG, AuthenticFood a SafeOrganic

* Finanční prostředky čerpané v ČR za rok 2013.

TAB. 35 Přehled národních výzkumných projektů probíhajících v roce 2013 dle zaměření hlavních oborů

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordináčního pracoviště	Částka celkem (tis. Kč)
GC – Pěstování rostlin, osevní postupy	MZe	QI91C123	Specifikace procesu množení osiva jarních forem obilnin v ekologickém systému hospodaření	2009–2013	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	10 895
	MZe	QI101A184	Technologie pěstování brambor – nové postupy šetrné k životnímu prostředí	2010–2014	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s.r.o.	17 832

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordinálního pracoviště	Částka celkem (tis. Kč)
GC – Pěstování rostlin, osevní postupy	MZe	QI101C167	Výzkum metod a technologických postupů zvyšujících výnos a kvalitu osiv vybraných druhů trav, jetelovin a meziplodin v ekologickém zemědělství	2010–2014	OSEVA vývoj a výzkum s.r.o.	9 740
	MZe	QJ1210104	Optimalizace systému tvarování a řezu jablem v integrované a ekologické produkci, s následným využitím dřevní biomasy k energetickým a pěstebním účelům	2012–2016	Česká zemědělská univerzita v Praze/Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	11 871
	MZe	QJ1210165	Vyšší nutriční a hygienicko-toxikologická kvalita hlavních druhů polní zeleniny pěstované v inovovaných systémech integrované a ekologické produkce	2012–2016	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	19 332
GG – Chov hospodářských zvířat	MZe	QI101A164	Kvalita a bezpečnost produktů genetických zdrojů prasat, drůbeže, králíků a nutrií v konvenčním a ekologickém chovu	2010–2014	Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.	15 656
GF – Choroby, škůdci, plevele a ochrana rostlin	MZe	QI101B088	Netoxická efektivní ekologická inaktivace hmyzích škůdců na principu řízených atmosfér ve skladovaných zrnech se zachováním jejich biokvality	2010–2013	Výzkumný ústav potravinářský Praha, v.v.i.	15 396
	MZe	QI111B154	Bezpečnost cereálních bioproduktů z pohledu výskytu alternáriových a fusariových mykotoxinů	2011–2014	Výzkumný ústav potravinářský Praha, v.v.i.	13 093
	MZe	QI111C039	Praktické využití, vývoj a výroba nového biologického přípravku na ochranu rostlin	2011–2014	AGRITEC, výzkum, šlechtění a služby, s.r.o.	9 549
	MZe	QJ1210209	Inovace pěstitelských systémů jádřovin se zaměřením na organickou produkci tržní kvality	2012–2015	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	15 934
	MZe	QJ1210275	Řešení aktuálních problémů pěstování třešní a višní s tržní kvalitou plodů se zaměřením na ekologicky šetrné postupy	2012–2016	VÝZKUMNÝ A ŠLECHTITELSKÝ ÚSTAV OVOCNÁŘSKÝ HOLOVOUSY s.r.o.	16 443
	MZe	QJ1310226	Vývoj nových metod ochrany obilnin a zeleniny proti významným patogenům a škůdcům pomocí botanických pesticidů využitelných v ekologickém i integrovaném zemědělství	2013–2017	Česká zemědělská univerzita v Praze/Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	9 241
	TA ČR	TA01010578	Výzkum a vývoj nových produktů pro komplexní ochranu rostlin založených na využití přírodních látek získaných pomocí superkritické extrakce a hydrodestilace	2011–2014	MATOUŠEK CZ a.s.	17 533
	TA ČR	TA01020163	Inovace výrobní technologie pěstebních substrátů a vývoj environmentálně bezpečných přípravků zvyšujících obranyschopnost rostlin a skladovatelnost rostlinných produktů vůči chorobám a škůdcům	2011–2014	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	8 416
	TA ČR	TA01021452	Vývoj a výroba nového biologického přípravku na ochranu rostlin na bázi mykoparazitických hub	2011–2014	AGRITEC, výzkum, šlechtění a služby, s.r.o.	6 948
	TA ČR	TA02020168	Technologie ochrany ovoce pro systémy bezreziduální a ekologické produkce	2012–2015	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	8 808
GE – Šlechtění rostlin	MZe	QJ1310072	Využití systému participatory breeding ve výzkumu a šlechtění odrůd pšenice vhodných pro ekologické pěstování	2013–2017	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.	11 954
GM – Potravinářství	MPO	FR-TI3/376	České biopivo	2011–2013	Chmelařský institut s.r.o.	4 875
	TA ČR	TA01020712	Bioracionální nízkooenergetické technologie dezinfekce škůdců v potravinářství jako alternativa k neekologickým termickým a toxickým zásahům	2011–2014	GoodMills Česko a.s.	6 636
GD – Hnojení, závlaha, zpracování půdy	TA ČR	TA02021392	Nové postupy v pěstebních technologiích okopanin šetrné k životnímu prostředí	2012–2015	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.	9 553
	TA ČR	TA01011153	Listová hnojiva určená pro výživu vinné révy a k použití v ekologickém zemědělství	2011–2013	SIGA, a.s.	4 396
EI – Biotechnologie a bionika	MŠMT	7D13005	Aplikace prospěšných půdních hub při obalování osiva pro trvale udržitelné pěstování plodin	2014–2016	Symbiom, s.r.o.	7 037
	MŠMT	7D11003	Mykologický přístup ve vývoji nového substrátu pro pěstování zdravějších zemědělských plodin	2011–2014	Symbiom, s.r.o.	7 095
GA – Zemědělská ekonomie	MŠMT	7E13040	Data network for better European organic market information	1/2012–12/2014	Česká zemědělská univerzita v Praze/Provozní ekonomická fakulta	40 000/230

8.2 Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

ČTPEZ byla založena v roce 2009 v souladu s iniciativou TP Organic a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platform. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Její činnost je směřována k posílení konkurenceschopnosti ekologického zemědělství, rozvoji produkce, distribuce, prodeje a spotřeby biopotravin, realizaci výzkumných, technologických a inovačních aktivit a tvorbě a implementaci strategických dokumentů. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. V současné době má 20 členů.

8.3 Bionet

ČTPEZ společně s Bioinstitutem po vzoru Rakouska, Maďarska nebo Lucemburska iniciovala v roce 2013 vytvoření sítě Bionet, jejímž cílem je vybudovat národní síť pro řešení problémů a požadavků ekologických zemědělců prostřednictvím poradenství, výzkumu na farmách a uplatnění výsledků výzkumu. Síť funguje na principu – praxe požaduje, výzkum nabízí již existující vhodná a dostupná řešení. Nebyla-li spolupráce mezi teorií a praxí založena již v době výzkumu, je potřeba, aby výzkum své výsledky nabízel na základě požadavků praxe a hledal způsoby, jak je využít a uplatnit. Přidanou hodnotou této formy spolupráce je navíc přímá komunikace výzkumníků se zemědělci a možnost rozpoznání jejich problémů a požadavků, které se pak mohou stát předmětem dalšího zkoumání.

V roce 2013 byl zahájen pilotní projekt zaměřený na ověřování vhodnosti odrůd pro ekologické zemědělství.

Souběžně s pilotním projektem v ČR probíhá mezinárodní projekt Bionetu „Faremní vzdělávání pro ekologické zemědělce/On Farm Education Towards Organic Farmers“ (2013–2015), který má za cíl zlepšit možnosti ekologických zemědělců profesně se vzdělávat, a to prostřednictvím

sdílení znalostí a zkušeností a praktickým ověřováním řešení přímo na farmách. Partneři projektu jsou vedle České republiky (ČTPEZ jako koordinátor), Maďarsko (ÖMKI), Rakousko (FiBL) a Lucembursko (IBLA).

8.4 Organic Eprints

Organic Eprints (www.orgprints.org) je otevřená mezinárodní informační databáze výstupů a projektů výzkumu v oblasti ekologického zemědělství. Vznikla v roce 2002 původně z iniciativy International Centre for Research in Organic Farming (ICROFS) s cílem zkvalitnit vzájemnou komunikaci a zpřístupnit výsledky výzkumu odborné i široké veřejnosti a sdílet je. V archivu Organic Eprints je možno nalézt kompletní dokumenty v elektronické podobě, bibliografické údaje, abstrakty odborných článků a další metadata. Lze zde ukládat a vyhledávat informace o výzkumech, organizacích nebo projektech souvisejících s ekologickým zemědělstvím. V současné době databáze zahrnuje příspěvky z více než 60 zemí světa, počet citací je přes 16 tisíc, průměrná návštěvnost je zhruba 6 tisíc návštěv denně. Národním správcem databáze pro ČR je ČTPEZ.

9 Propagace ekologického zemědělství

Nekomerční propagaci EZ a biopotravin zajišťuje řada oborových a dalších nevládních organizací částečně díky pravidelné podpoře ze strany Ministerstva zemědělství ČR a několika dalších veřejných i soukromých zdrojů. Mezi nejvýznamnější propagační aktivity pravidelně podporované ze zdrojů MZe patří např. Září – měsíc biopotravin, Bartákův hrnec, tradiční Biojarmark, Dožínkové slavnosti v Praze a Bioakademie. Čeští výrobci biopotravin, zástupci oborových organizací a ministerstvo zemědělství jsou prezentováni na veletrhu Biofach a Biostyl. Každoročně MZe přispívá také k zajištění provozu nevládních organizací.

Rada ekofarem a bioproduktů je prezentována také v rámci celostátních propagačních akcí nezaměřených přímo na ekologickou produkci, jakými jsou například soutěž Regionální potravina či akce a soutěže vyhlašované v rámci aktivit oborových zemědělských organizací s širší než ekozemědělskou členskou základnou (např. vítěz soutěže Farma roku – ekologická farma Galloway rodiny Vacíkových, organizátor soutěže Asociace soukromého zemědělství).

9.1 Přehled vybraných propagačních akcí

Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Tradiční propagační akce v měsíci září zaměřená na osvětu a vzdělávání v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Akce se pravidelně zúčastňují desítky aktérů z řad nevládních organizací, ekologických zemědělců, výrobců a prodejců biopotravin. Akci koordinuje MZe.

Bioakademie

Mezinárodní konference ekologického zemědělství v Lednici je tradičně určená zemědělcům, zpracovatelům a prodejcům biopotravin a její program se skládá z plenárního zasedání, odborných seminářů a exkurzí na vybrané ekofarmy. Třináctý ročník byl zaměřen zejména na informace o podmínkách hospodaření v režimu EZ v rámci nového Programu rozvoje venkova 2014–2020 a přínosu EZ pro krajinu a regionální rozvoj. Hlavním organizátorem je PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců.

Soutěž Biopotravina roku

Soutěž „Česká biopotravina roku“ je pravidelně vyhlašována již od roku 2002 a pořádá ji PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. O prestižní titul Biopotravina roku se každoročně uchází desítky českých biopotravin. Soutěží se v kategoriích biopotravin rostlinného i živočišného původu, výrobků pro gastronomii a pochutin nebo nápojů. Každý rok je vyhodnocován vítěz kategorie i celkový vítěz soutěže. Českou biopotravinou roku 2013 se staly Černíkovické beraní rohy pěstitele Miloše Kurky. Slavnostní předání cen proběhlo 11. září 2013 při příležitosti mezinárodní konference ekologického zemědělství Bioakademie 2013.

Přehled držitelů titulu Biopotravina roku:

- 2013 – Černíkovické beraní rohy pěstitele Miloše Kurky
- 2012 – Kozí biomáslo společnosti AMALTHEA, s. r. o., z Hvozdu u Prostějova
- 2011 – Ovčí sýr Arnika, Horský statek Abertamy
- 2010 – Kančí biolovečák z Biofarmy Sasov Josefa Sklenáře
- 2009 – Švestkový biodžem vyráběný společností Heliovita ve spolupráci s firmou TopBio
- 2008 – Vitaminátor 100% jablečná šťáva, Slavomír Soška
- 2007 – Pošumavský bio med, Jan Pintíř
- 2006 – Bio kysaný nápoj, Mlékárna Valašské Meziříčí
- 2005 – Bio kváskový chléb a pečivo, manželé Jan a Hana Zemanovi, pekárna Albio
- 2004 – Bio Uherák, pan Josef Sklenář z ekofarmy Sasov
- 2003 – kolekce výrobků z kozího mléka rodinné farmy Pavla a Jitky Dobrovolných z Ratibořic u Jaroměřic nad Rokytnou
- 2002 – Bio jablečný mošt TBK Hostětín

Biofach

Největší evropský veletrh biopotravin, doplňků stravy a bio kosmetiky, který se každoročně koná během února v německém Norimberku. Účast České republiky je pravidelně finančně podporována ministerstvem zemědělství. Ročník 2013 byl zaměřen na téma fair trade. Za Českou republiku se na veletrhu prezentovalo 20 výrobců a zájmových organizací (12 v rámci společné prezentace podporované MZe, 8 v samostatné expozici).

Biostyl

Největší kontrakční a prodejní tuzemský veletrh biopotravin a biokosmetiky, který nabízí možnost prezentace jak výrobcům a prodejčům, tak nevládním organizacím se zaměřením na ekologické zemědělství a zdravý životní styl. Probíhá pravidelně na jaře na Výstavišti v Praze-Holešovičích a účastní se jej několik desítek vystavovatelů. Hlavním organizátorem je společnost Felicius s.r.o.

Veřejné kontroly

V roce 2013 byly organizovány veřejné kontroly na ekofarmách. Cílem těchto osvětových akcí bylo ukázat spotřebitelům hospodaření na ekofarmách a zpracování ekologických produktů, seznámit veřejnost s praktickým prováděním kontrol u ekologických podnikatelů a s podmínkami, které musí plnit pro získání certifikátů na bioprodukcí a výrobu biopotravin. Vlastní veřejnou kontrolu prováděli inspektoři KEZ o.p.s. Veřejné kontroly se uskutečnily u klientů KEZ v období červenec až říjen 2013 na pěti ekofarmách (PET s.r.o., Kamír Vlastimil, Menšík Oldřich, Menčíková Monika, Podstavek Ondřej). Součástí akce byla diskuze s účastníky a ochutnávka biopotravin. Organizátorem bylo PRO-BIO regionální centrum Jižní Morava. Projekt byl financován z Fondu podpory ekologického zemědělství KEZ o.p.s.

Bartákův hrnec

Tradiční vyhlášení „Nejlepšího ekologického zemědělce roku“ proběhlo v tomto roce již po jednadvacáté. Titul získala rodina Ondřeje Podstávka v Bozeticích (Borohrádek, Rychnov nad Kněžnou) za hospodářskou vytrvalost, soběstačnost a dlouhodobou snahu o údržbu okolní krajiny. Cenou je putovní keramický hrnec naplněný dvěma tisíci čerstvě ražených desetikorun. Organizátorem akce je Nadační fond Bartákův hrnec.

10 Organizace a sdružení působící v sektoru EZ

Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO

Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je nevládní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje zájmy ekologických zemědělců, zpracovatelů a prodejčů biopotravin. Jeho hlavním posláním je prosazovat a aktivně podporovat ekologické zemědělství na území České republiky. V rámci své činnosti zajišťuje řadu osvětových aktivit. Jeho členy jsou ekologičtí zemědělci, zpracovatelé, výrobci a prodejci biopotravin, zemědělské poradci, spotřebitelé a přátelé ekologického zemědělství.

www.pro-bio.cz

Regionální centra Svazu PRO-BIO

V rámci Svazu funguje 11 regionálních center, která v místě svého působení poskytují svým členům poradenství, organizují vzdělávací akce a podporují rozvoj ekologického zemědělství.

<http://pro-bio.cz/Kontakt/>

PRO-BIO Liga ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství

Spotřebitelská pobočka Svazu PRO-BIO je organizací s celorepublikovou působností. Její aktivity jsou zaměřeny na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností.

www.biospotrebitel.cz

Bioprodejny Svazu PRO-BIO

Odborná pobočka pro Bio prodejny sdružuje prodejny biopotravin v České republice, zajišťuje jejich vzdělávání a propagaci. Pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci.

<http://pro-bio.cz/Adresar-bioprodejen-Svazu-PRO-BIO/>

BioSad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi.

www.biosad.cz

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ byla založena v souladu s iniciativou TP Organic a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platform. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. Cílem ČTPEZ je budovat a zajišťovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s.

Občanské sdružení, které sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v této oblasti zemědělské produkce.

www.ekovin.cz

Potravinářská komora ČR

Samostatná sekce pro biopotravinu sdružuje výrobce biopotravin v Potravinářské komoře ČR.

www.foodnet.cz

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

Cílem společnosti je poskytovat ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické ochrany rostlin včetně informačního servisu a poradenství.

www.biocont.cz

Bioinstitut, o. p. s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na výzkum, vzdělávání a poradenství v oblasti ekologického zemědělství. Bioinstitut se zabývá především environmentálním aspektem EZ a provádí výzkum a popularizaci zejména v této oblasti. Zajišťuje osvětové a vzdělávací akce pro zemědělce a odbornou veřejnost, publikuje výsledky vlastního i zahraničního výzkumu, vydává praktické a metodické příručky pro zemědělce a zpracovatele.

www.bioinstitut.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze

Univerzita nabízí přibližně 150 studijních oborů v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech. Vedle klasických zemědělských a lesnických oborů jde o širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů, speciálních chovů, ekonomiky, informatiky, managementu, techniky i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. V angličtině je vyučován předmět Sustainable agriculture. Od roku 1992 jsou na výzkumné stanici KRV FAPPZ v Praze 10 – Uhřetěvesi úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin.

www.czu.cz

DAPHNE – Institut aplikované ekologie, z. s.

Občanské sdružení, jehož cílem je přispívat k ochraně přírody a k šetrnému hospodaření v krajině prováděním odborného výzkumu, osvěty a poradenství v oblasti ekologie a zemědělství.

www.daphne.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity zajišťuje komplexní vědecko-pedagogickou činnost kromě klasického (konvečního) zemědělství také v nově se rozvíjícím ekologickém zemědělství (EZ). Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářských studijních oborů Agroekologie a Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině. V magisterském stupni je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství v rámci oboru Agroekologie. Od roku 2010 je zde pro pokusnou činnost využíván ekologicky certifikovaný pozemek.

www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

Mendelova univerzita je tvořena pěti fakultami a jedním vysokoškolským ústavem a nabízí 130 oborů bakalářského a magisterského studia a další obory doktorské, v současnosti pro více než 10 tisíc českých a zahraničních studentů. Nabízí také studium předmětů Ekologické zemědělství (výuka také v anglickém jazyce), Ekologické systémy chovu zvířat, Ochrana v systémech ekologického zemědělství (na Agronomické fakultě), Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství (na Zahradnické fakultě). Ačkoli univerzita nemá specializované pracoviště pro problematiku ekologického zemědělství, několik vědeckých pracovníků se zde tímto tématem dlouhodobě systematicky zabývá.

www.mendelu.cz

Spolek PRO BIO poradenství

Občanské sdružení poradců, výzkumných pracovníků, pedagogů a ostatních odborníků v oblasti ekologického zemědělství. Spolek zajišťuje informační poradenské služby, kurzy a semináře, vzdělávání poradců, publikační činnost, vydávání studií a propagaci EZ.

www.eposcr.eu

Univerzita Palackého v Olomouci

Univerzita Palackého je veřejná vysoká škola s dlouhou tradicí. V současnosti představuje moderní vzdělávací instituci se širokou nabídkou studijních oborů a bohatou vědeckou činností. Na jejích osmi fakultách studuje přes 23 000 studentů. V oboru agroekologie a ekologie krajiny (včetně ekologického zemědělství) je výzkum na katedře ekologie a životního prostředí zaměřen zejména na otázky související s kvalitou a degradací půdy, ekologií půdy, půdoochrannými technologiemi, využitím a plánováním krajiny, biodiverzitou a diverzitou v krajiněm prostoru. Při své činnosti v daném oboru pracoviště spolupracuje nejen s dalšími katedrami a výzkumnými centry Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, ale i s jinými vzdělávacími a výzkumnými institucemi v ČR a v zahraničí.

www.upol.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

ÚZEI je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a informace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří zejména: základní a aplikovaný výzkum a vývoj v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního expertního a odborného servisu pro MZe i další orgány státní správy a výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ. Dále zajištění

funkce poradenského a vzdělávacího centra pro oblasti zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova a knihovnických, informačních a referenčních služeb prostřednictvím Zemědělského poradensko-vzdělávacího centra a Knihovny Antonína Švehly. Tématem ekologického zemědělství (jak z pohledu sledování základních statistických údajů, tak návrhu a vyhodnocení politiky) se zabývá dlouhodobě oddělení Agroenvironmentální politiky a pracoviště FADN.

www.uzei.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu chemie a analýzy potravin, VŠCHT Praha, věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Výzkumný ústav pícninářský Troubsko, spol. s r. o.

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o., je svou činností zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, životního prostředí a potravinářství. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. V současné době má tento ústav certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v bio kvalitě. Tato linka je stavěná na menší partii a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v bio kvalitě.

www.vuvt.cz

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.

VÚRV, v. v. i., je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu ve VÚRV, v. v. i., je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se ve VÚRV nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří zejména pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

www.vurv.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

VÚŽV, v. v. i., je veřejnou výzkumnou institucí zřízenou MZe. Působí v oboru zootechnického výzkumu, v oborech biologických a biotechnologických základů živočišné výroby. Hlavní náplní její činnosti je základní a aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických a alternativních chovů (králíci, křepelky, jelenovití).

www.vuzv.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

Agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem. Pořádá vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do modelových zemědělských podniků, včetně ekologických. Ve svých činnostech se zaměřuje zejména na téma údržby a zvyšování kvality půdy.

www.zeraagency.eu

Odbytové organizace

Biopark s. r. o.

Biopark s. r. o. je obchodní a zpracovatelskou firmou zajišťující pro ekologické zemědělce společný odbyt a finalizaci zemědělských produktů. Biopark vlastněný českými zemědělci dnes patří k největším dodavatelům českých biopotravin do prodejen zdravé výživy i obchodních řetězců v České republice a na Slovensku.

www.biohovezi.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo zajišťující společný odbyt biomléka pro své členy. Družstvo bylo založeno PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců.

ceskebiomleko@seznam.cz

PRODEJ-BIO s. r. o.

PRODEJ-BIO s. r. o. organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obiloviny, luštěniny, kukuřice, krmiva) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do země EU. Dále produkuje osiva v bio kvalitě pro české odběratele.

www.prodejbio.cz

U Sedláků

Odbytové biodružstvo členů Svazu PRO-BIO v Karlovarském kraji, které provozuje družstevní prodejnu a zajišťuje odbyt svým členům.

www.usedlaku.cz

Kontrolní orgány a organizace

ABCERT AG

Pobočka německé certifikační organizace ABCert působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný certifikační orgán ekologického zemědělství.

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

Česká kontrolní organizace, založená v roce 2005, je pověřena kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České a Slovenské republice, registrovaná v Official Journal of the European Union v Bruselu, s přístupem do centrálních evidencí.

www.biokont.cz

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r. o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný certifikační orgán působí v České republice od roku 2013.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky.

www.kez.cz

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

ÚKZÚZ je orgánem pověřeným k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství, dále vedením databáze osiv a sadbových brambor získaných ekologickým způsobem produkce a vydáváním výjimek na použití konvenčního osiva a sadby v ekologickém zemědělství a kontrolou ekologických sadů za účelem zjištění plnění podmínek pro vyplácení dotací v AEO.

www.ukzuz.cz

Další organizace

Asociace místních potravinových iniciativ

Nevládní organizace podporující vznik a rozvoj místních potravinových systémů založených na šetrném zacházení s krajinou a férových vztazích mezi zemědělci a spotřebiteli (komunitou podporované zemědělství, komunitní zahrady aj.).

<http://asociaceampi.cz/>

AREA viva

Nevládní organizace zabývající se především tématy podpory trvale udržitelných forem zemědělství, rozvojem venkova a propagací ekologického zemědělství v České republice. Aktivně se zabývá tematikou sociálního zemědělství.

www.areaviva.cz

Ekocentrum PALETA

Ekocentrum PALETA je občanské sdružení zabývající se ekologickou výchovou se zvláštním důrazem na působení na děti a mládež. Od roku 2004 je Krajským koordinátorem Environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty Pardubického kraje.

www.paleta.cz

Ekologický institut Veronika

Ekologický institut Veronika se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství v Brně. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin.

www.veronica.cz

ENVIC, občanské sdružení

Občanské sdružení ENVIC poskytuje poradenství v širokém spektru oblastí životního prostředí a provozuje v Plzni Environmentální informační centrum, také pořádá celou řadu akcí, jako například přednášky, semináře, exkurze a rovněž Plzeňské farmářské trhy. Současně nabízí celou řadu informačních materiálů z vlastní produkce nebo vybrané materiály od obdobně zaměřených organizací. Součástí centra je také odborná knihovna.

www.envic-sdruzeni.cz

Green Marketing

Agentura Green Marketing poskytuje podporu a poradenství v oblasti marketingu biopotravin, přírodních a etických produktů. Provádí marketingové poradenství, průzkumy trhu, monitoring cen biopotravin, zajišťuje event marketing v oblasti zdravého stravování.

www.greenmarketing.cz

Hnutí DUHA

Jedna z největších environmentálních NNO v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a spotřebitele, věnuje se problematice místních potravin. Je provozovatelem adresáře farem, obchodů, eshopů a bioklubů zaměřených na místní zemědělskou produkci.

www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj

Moravských Kopaníc, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopanice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch.

www.iskopanice.cz

Liga Ekologických Alternativ

Občanské sdružení usilující o trvale udržitelnou energetiku a o udržitelné chování člověka v krajině. Mezi její aktivity patří také osvěta a propagace ekologického zemědělství.

www.lea.ecn.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí vypisuje své grantové programy na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem.

www.nadacepartnerstvi.cz

1 The present state of organic farming in the Czech Republic

1.1 The development of organic farming

By 31. 12. 2013 the total acreage of organically farmed land had increased to almost 494,000 hectares, which represents an 11.7 % share of total agricultural acreage in CZ (see Tab. 1). The share of acreage under conversion decreased further (from 12% in 2012 to 5.3 % in 2013).

Growth in the number of organic farmers stagnated. At the end of 2013 there were 3,926 organic farms (ca 15% of registered agricultural entrepreneurs in CZ¹). The slower increase in the number of farmers and acreage entering the organic system is mainly due to the fact that applications for inclusion in the “Organic Farming” project within AEM (Agro-Environmental Measures) from new applicants were no longer accepted from 2012.

The overall development in organic farming in CZ since 1990 is shown below (Graph 1).

Organic land acreage has increased year-on-year by roughly 5,400 ha, while grassland acreage has increased by 7,200 ha. Arable acreage has been reduced by 2,350 ha and permanent cultures have slightly increased thanks to an increase in the acreage of orchards (by 100 ha) and vineyards (by 45 ha). Other land (193.5 ha) registered in LPIS includes cultures such as tree-nurseries, fast-growing trees, forested land etc. A detailed pattern of land-use in organic farming at the end of 2013 is shown in Tab. 2. The Table also includes plots that are not registered in the public LPIS (Land Parcel Identification System), such as gardens, plots of scattered vegetation etc.).

1.2 Pattern of land-use in organic farming

From a long-term point of view, permanent grassland (PG) is the dominant form within OF, amounting to over 410,000 ha in 2013 (see Tab. 3) However, within the increase in total organic acreage since 2003, when the percentage share of grassland was at its highest (90.86 %), grassland acreage has not significantly increased, and now represents about 83 % of total OF land (Tab. 4). Despite a slight decrease, the share of arable land acreage remains at about 12 %). Since 2007 the acreage of permanent cultures has increased noticeably, which is largely due to increased payments for this form of production, but also e.g. due to improved know-how on the cultivation of fruit and vines of organic quality. In 2013 vineyard acreage increased by 4.4 %, orchards by 1.5 % and hop-field acreage increased from 12.3 to 14.1 hectares.

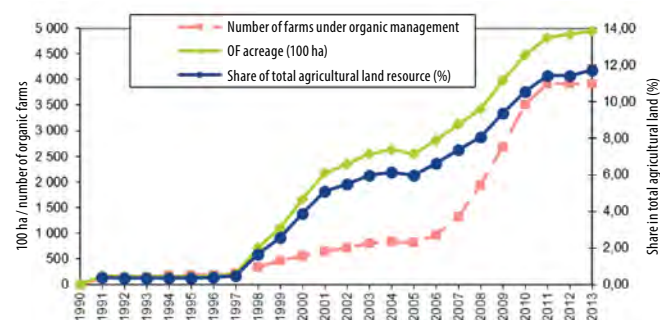
1 Only a person registered according to Act No 252/1997 Coll. on Agriculture may become an organic farmer; therefore the share of organic farms relates only to the total number of registered agricultural enterprises (i.e. corporate bodies and individuals including only agricultural entrepreneurs meeting the conditions set by the law on agriculture).

TAB. 1 Development in agricultural acreage and number of organic farms

Year	Number of organic farms	Acreage of farmland in OF (ha)	Percentage of total agricultural land (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	Year-on-year change in total acreage of organic farmland (%)
1990	3	480	–	–	–
1991	132	17,507	0.41	–	–
1992	135	15,371	0.36	2.3	-12.2
1993	141	15,667	0.37	4.4	1.9
1994	187	15,818	0.37	32.6	1.0
1995	181	14,982	0.35	-3.2	-5.3
1996	182	17,022	0.40	0.6	13.6
1997	211	20,239	0.47	15.9	18.9
1998	348	71,621	1.67	64.9	253.9
1999	473	110,756	2.58	35.9	54.6
2000	563	165,699	3.86	19.0	49.6
2001	654	217,869	5.09	16.2	31.5
2002	721	235,136	5.50	10.2	7.9
2003	810	254,995	5.97	12.3	8.4
2004	836	263,299	6.16	3.2	3.3
2005	829	254,982	5.98	-0.8	-3.2
2006	963	281,535	6.61	16.2	10.4
2007	1,318	312,890	7.35	36.9	11.1
2008	1,946	341,632	8.04	47.6	9.2
2009	2,689	398,407	9.38	38.2	16.6
2010	3,517	448,202	10.55	30.8	12.5
2011	3,920	482,927	11.40	11.5	7.7
2012	3,923	488,483	11.56	0.1	1.2
2013	3,926	493,896	11.70	0.1	1.1

Source: MoA and REP (Register of organic businesses; data always as at 31. 12. of given year); compiled by IAEI.

GRAPH 1 Development in total acreage, number of organic farms and share of total agricultural land (1990–2013)

Source: MoA and REP (data always as at 31. 12. of given year).

TAB. 2 Development in the pattern of land-use in organic farming as at 31. 12. 2013

Land	Acreeage in Conversion Period (ha)	Acreeage in OF (ha)	Total acreeage (ha)
Total OF land	25,994.36	467,949.56	493,943.92
Total OF land (without ponds)	25,992.49	467,903.78	493,896.27
land under LPIS			
Total OF land	25,151.45	451,327.00	476,478.45
Total OF land (without ponds)	25,151.03	451,323.59	476,474.62
Permanent grassland	17,391.23	394,766.65	412,157.88
Arable land	5,885.72	50,388.21	56,286.17
Of which: arable land without vegetables and herbs	5,861.19	49,811.58	55,685.01
vegetables and herbs	24.53	576.63	601.16
Permanent cultures	1,797.51	6,039.54	7,837.05
Of which: orchards	1,487.04	5,289.49	6,776.53
vineyards	303.94	742.50	1,046.44
hop-fields	6.53	7.55	14.08
Other land ¹⁾	74.82	118.70	193.52
Ponds	0.42	3.41	3.83
non-LPIS land			
Of which: ponds	1.45	42.37	43.82
other land ¹⁾	841.46	16,580.19	17,421.65

1) Tree nursery, fast-growing trees, other cultures.
Source: MoA and REP.

TAB. 3 Development in the pattern of land resources in organic farming (1999–2013)

Land-use	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arable land	13,776	15,295	19,164	19,536	19,637	19,694	20,766	23,479	29,505	35,178	44,906	54,717	59,281	58,625	56,286
Grassland	96,044	149,705	195,633	211,924	231,683	235,379	209,956	232,190	257,899	281,596	329,232	369,057	398,061	404,950	412,158
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	359	462	963	898	928	1,170	820	1,196	1,870	3,105	4,331	5,939	7,429	7,693	7,837
Other land	576	237	2,354	2,778	2,747	7,056	23,440	24,671	23,616	21,753	19,937	18,054	18,157	17,215	17,615
Total acreeage¹⁾	110,755	165,699	218,114	235,136	254,995	263,299	254,982	281,536	312,890	341,632	398,406	447,767	482,927	488,483	493,896

1) Two different official figures exist for total acreeage in OF in 2001, these are 218,114 ha and 217,869 ha. Two different official figures exist for the year 2001 (448,202 ha and 447,767 ha). These are IAEI data after clarification of official figures.

2) In 2009 "Other land" also included areas of ponds (19,890 + 47 ha), in other years this figure only relates to other areas of agricultural land.

Source: MoA and REP (data always as at 31. 12. of given year).

TAB. 4 Comparison of the pattern of land resources in organic farming in the years 1999, 2003, 2005, 2008, and 2011–2013

Land-use	1999		2003		2005		2008		2011		2012		2013		Year-on-year change 2013/12 (%)
	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Arable land	13,776	12.44	19,637	7.70	20,766	8.14	35,178	10.30	59,281	12.28	58,625	12.00	56,286	11.40	-3.99
Grassland	96,044	86.72	231,683	90.86	209,956	82.34	281,596	82.43	398,061	82.43	404,950	82.90	412,158	83.45	1.78
Permanent cultures	359	0.32	928	0.36	820	0.32	3,105	0.91	7,429	1.54	7,693	1.57	7,837	1.59	1.87
Other land	576	0.52	2,747	1.08	23,440	9.19	21,753	6.37	18,157	3.76	17,215	3.52	17,615	3.57	2.33
Total acreeage	110,755	100	254,995	100	254,982	100	341,632	100	482,927	100	488,483	100	493 896	100	1.11

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by IAEI.

1.3 Size of establishment in organic farming

In 2001 the average size of an organic farm was 333 ha and has been falling steadily since then. In recent years the average size of organic farms has remained more or less the same, reaching an average of 126 ha in 2013. This is due to existing farms being divided into smaller units, but also new farms entering OF with smaller acreage. Nonetheless, the average size of Czech organic farms is greater than that of conventional farms (76 ha in 2013) and significantly greater than the EU-27 average (40 ha).

In terms of the pattern of farm-size, the largest category of organic farms comprises of businesses with an acreage of 10–50 ha, and this category grew yearly from 2007 until 2011. In 2012 and 2013 the number of farms in this category fell slightly, but with its 37.5 % share it still firmly remains the most numerous size-category. In 2013 the greatest percentage decrease occurred in the 1,000–2,000 ha category, where farms have shifted to 50–100 ha and 500–1,000 ha categories.

The Czech Republic has long been among the countries where the average size of organic farms is greater than the European average, which fluctuates around 40 ha. In 2013 the average size of an organic farm reached an acreage of 126 ha. If we look at the farm pattern in terms of acreage, then the dominant category was within farms of 100–500 ha (33.8 %). About a quarter of farms (of over 100 ha acreage) work almost 83 % of the entire organic acreage and nearly 7 % of farms (over 500 ha) work almost 50 % of organic land; so it is still a fact that, in OF, large farms with mostly grassland are predominant.

1.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

In terms of the number of organic farms and their location within individual regions, the main feature is an uneven distribution within CZ (see Tab. 5). The main OF areas are traditionally the less favourable highland and upland areas, where roughly half of this land is now farmed organically.

The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border regions of South Bohemia, Karlovy Vary, Moravia-Silesia, Pilsen and Ústí nad Labem (see Graph 2). Nearly 60 % of organic farmland is located in these regions. This is also where we find the largest average size of organic farms (267 ha in Karlovy Vary Region and 176 ha in Ústí nad Labem Region). In contrast, low figures relating to organic acreage are found in Pardubice, Central Bohemia, South Moravia and Vysočina Regions with strong

TAB. 5 Number of organic farms and acreage of total OF land in Czech regions in 2013

Region ¹⁾	Number of organic farms	Total organic acreage		Of which in conversion period		Average organic farm ²⁾
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)
South Bohemia	529	69,079.6	14.5	3,568.7	5.2	130.6
Karlovy Vary	208	55,639.6	11.7	1,264.6	2.3	267.5
Moravia-Silesia	381	54,643.0	11.5	1,848.8	3.4	143.4
Pilsen	414	53,628.1	11.3	5,805.8	10.8	129.5
Ústí nad Labem	249	43,912.2	9.2	1,375.7	3.1	176.4
Olomouc	245	37,937.3	8.0	1,822.5	4.8	154.8
Zlín	354	36,939.7	7.8	2,070.4	5.6	104.3
Liberec	228	32,153.3	6.7	845.6	2.6	141.0
Hradec Králové	222	21,564.9	4.5	915.8	4.2	97.1
Vysočina	339	21,555.7	4.5	1,421.2	6.6	63.6
South Moravia	328	17,364.6	3.6	1,525.7	8.8	52.9
Central Bohemia	260	17,251.8	3.6	1,892.5	11.0	66.4
Pardubice	163	14,772.9	3.1	777.0	5.3	90.6
Prague	6	35.7	0.0	17.2	48.2	5.9
Total	3,926	476,478.4	100.0	25,151.4	5.3	121

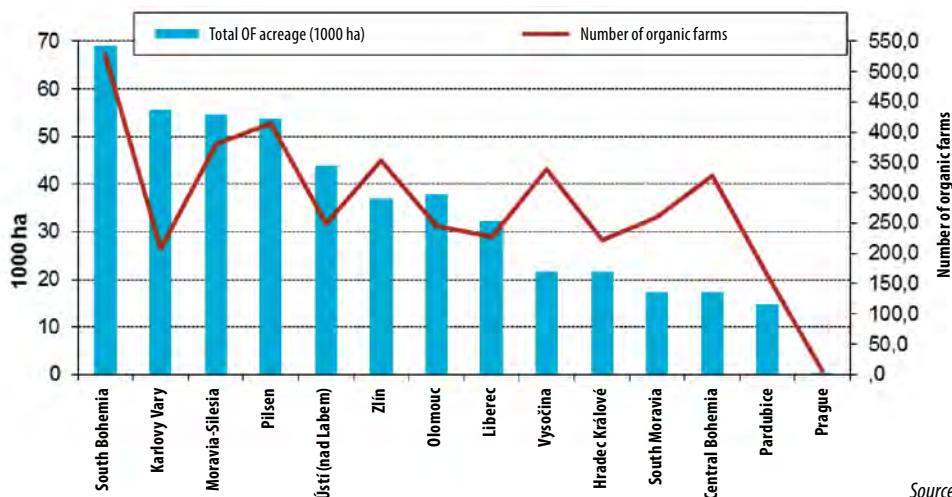
1) Regions are listed according to total organic acreage (only land under LPIS).

2) Only land registered under LPIS is included in average acreage of a farm. Thus total average acreage 121 ha (in the Table) is slightly different from average acreage of 126 ha (in the text above the Table) which also includes non-LPIS land.

Source: REP (data always as at 31. 12. 2013); compiled by IAEI.

GRAPH 2 Number of organic farms and acreage of total OF land in Czech regions in 2013

Source: REP (data always as at 31. 12. 2013); compiled by IAEI.

production areas on arable land (see Graph 3). The challenge for the future is to spread organic production to these areas and balance the ratio between farmed arable land and grassland. The argument for such a trend, besides providing a wider range and quantity of organic products, lies also in the confirmed positive aspects of OF regarding the environment.

In terms of the number of organic farms, South Bohemia Region is the long-term leader (529 organic farms), followed in 2013 by Pilsen Region. More than one third of organic farms are in Moravia, especially in the Moravia-Silesia and Zlín Regions. In terms of development, the greatest year-on-year percentage increase in the number of organic farms occurred in three regions, i.e. Pardubice, South Moravia and Hradec Králové.

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2013 the national average (i.e. 11.7 %) was exceeded in eight regions, while Karlovy Vary Region was well above it with 44.9 %. As in previous years this was followed by the Liberec, Moravia-Silesia, Zlín and Ústí nad Labem Regions. In production areas the OF share varied from 2 to 8 %.

In terms of the whole country the share of entire organic acreage (i.e. including so-called other land, but without ponds) in total agricultural acreage in CZ reached 11.7 % in 2013. More than 40 % of grassland (meadows and pasture), almost 2 % of arable land and over 10 % of plots with

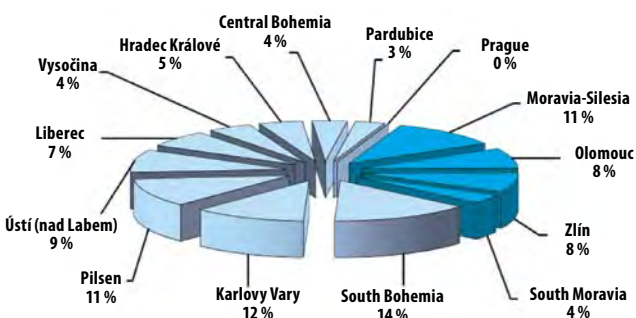
permanent cultures (i.e. ca 15 % orchards, 5 % vineyards a 0,1 % hop-fields) was farmed organically. This means that land-use under OF is significantly different from the pattern of agricultural land-use in CZ in general.

1.5 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2013 there were 4,412 businesses involved in organic farming, which is 22 businesses, or 0.5 %, more than in 2012 (the figures increased by 0.8 % in 2012 and 10.4 % in 2011). During 2013 a total of 209 businesses ceased their activity, more specifically 151 businesses actually ceased their activity in OF (of which 59 % were organic farmers) and the remaining 58 businesses only changed their original registration by entering a completely new category (this was usually organic farmers changing to the category of producer/organic farmer, i.e. farm processors) New OF registrations were made by 173 businesses, most commonly in the category of organic farmer (44 % of new registrations). The main category was that of registered organic farmers.

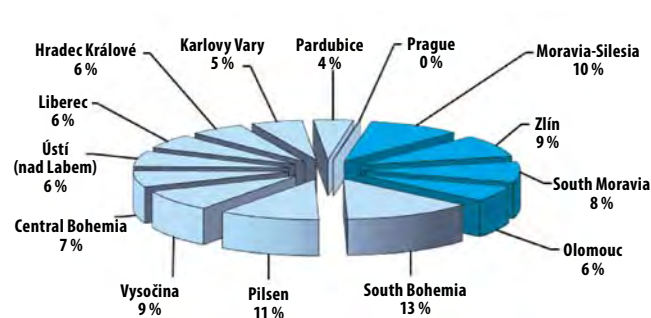
At the end of 2013 there were 3,926 registered organic farms (or 3,910 organic business people), of which 220 businesses (roughly 6 %) were also registered in other categories, most commonly in the category of organic food producer (i.e. these were farm processors), see Tab. 6.

GRAF 3 Share of regions in total OF acreage in 2013

Source: REP (data always as at 31. 12. 2013); compiled by IAEI.

GRAF 4 Share of regions in total number of organic farms in 2013

Source: REP (data always as at 31. 12. 2013); compiled by IAEI.

TAB. 6 The number of registered businesses in OF as at 31. 12. 2012 and 2013

Type of organic business	Number of businesses / premises		Year-on-year change 2013/12	
	2012	2013 ¹⁾	(abs.)	(%)
Organic farmer	3,907 / 3,923	3,910 / 3,926	3 / 3	0.1
Producer of organic foods	448 / 495	471 / 500	23 / 5	5.1
Distributor of organic products and organic foods	263 / 290	305 / 332	42 / 42	16.0
Feed producer	39 / 39	38 / 38	-1 / -1	-2.6
Seed producer	30 / 30	31 / 31	1 / 1	3.3
Organic beekeeper	14 / 14	15 / 15	1 / 1	7.1
Of which:				
Importer of organic foods from third countries	78 / 78	89 / 89	11 / 11	14.1
Exporter of organic foods to third countries	36 / 36	42 / 42	6 / 6	16.7
Farm processor	162 / 162	185 / 185	23 / 23	14.2

1) The numbers differ slightly from the official MoA data; as they have been newly elaborated on the basis of REP data.

Source: Inspection organisations (ABCert, Biokont, KEZ) and REP; compiled by IAEI.

At the end of 2013, a total of 471 businesses were registered as producers of organic foods (500 production sites). This means 5.1 % growth in this group, compared to 2012. Although the number of producers has increased each year, the increase is not as significant as in 2009 and 2008 (14 % and 82 % increase respectively). The most common activities in 2013 included processing meats and meat products, processing and preserving fruit and vegetables, as well as milk processing. The significant fall in the number of organic food production premises was mainly due to the BILLA, s.r.o. retail chain ceasing milk processing and dairy production. In recent years the number of registered wine producers has also increased. As for other food production, the dominating category is that of tea and coffee processing.

Another category important for the development of the organic food market is that of distributors, i.e. businesses introducing organic food or products to the market, including export and import with no further processing. By the end of 2013 the number of registered distributors had increased to 305 businesses (332 premises), which represents a year-on-year increase of 16 %. This increase is not as great as in 2012 (30.8 %). However, it should be noted that, on the organic food market, there are a great number of businesses involved in retail sale (i.e. retail chains, health-food shops etc.) who, according to Law on Organic Farming, no longer have to be registered since 2006.

2 Support for organic farming and organic food production

2.1 Acreage-based subsidies

Support for organic farmers has been provided within RDP Axis II “Improving the environment and the countryside”, under Chapter II.1.3.1.1. “Organic Agriculture” which, together with the Chapter for integrated production, comes under Sub-measure II.1.3.1. “Environment-friendly methods” of the so-called Agri-Environmental Measures (AEM). Current conditions for the provision of subsidies within OF are defined in Government Order No. 79/2007 Coll. on implementation of AEMs as amended.

Within this Chapter, organic business people obtain compensation for economic loss incurred due to the organic farming system. The payments are provided per hectare of organic land, and differentiate according to land-use (i.e. crops grown on the land). Equal sums are also paid to organic farmers for land in the so-called conversion period.

The level of payment is fixed in EUR for the whole period 2007–2013 as follows:

- Arable land 155 EUR/ha
- Grassland – organic farms with parallel conventional production 71 EUR/ha
- Grassland – organic farms without parallel conventional production 89 EUR/ha
- Permanent cultures – intensive orchards, vineyards, hop-fields 849 EUR/ha
- Permanent cultures – extensive orchards 510 EUR/ha
- Vegetables and special herbs on arable land 564 EUR/ha

Higher grassland payments for organic farmers managing their entire acreage organically was newly introduced in 2008. Since 2010 the level of payment for the support of orchards has been divided, and the current 849 EUR/ha subsidy is provided for so-called intensively cultivated orchards (i.e. those with a minimum 200 trees of listed species per hectare, or 800 shrubs of listed berry species per hectare). A new lower subsidy of 510 EUR/ha is intended for orchards which do not comply with the aforementioned condition of minimum density of planting.

Subsidies are paid in CZK; therefore the amount changes every year according to the current exchange rate. In 2013 the amount fell by 1 %, due to exchange rate development, in comparison with 2012 and by 8 % in comparison with the first year of the programme period (2007).

The biggest increase in payments related to CZ entering the EU, i.e. the implementation of HRDP in 2004. A further increase in payments was occurred again after the introduction of the RDP Programme Document (2007–2013), the first remarkable change was in the grassland category (78 % increase) and also in permanent cultures (91 % increase). Such a jump is visible even in a comparison of the average payment per hectare (see Tab 7). Between 2007 and 2010 the average payment per hectare increased due to organic farms shifting from 5-year HRDP engagements coming to an end, to new RDP measures with higher rates.

In 2013, more than 5,430 applications were submitted in support of 455,231 ha of organic land (i.e. 93 % of entire organic land as at the end of 2012). Farmers applied for 1,262.3 million CZK which represents a year-on-year

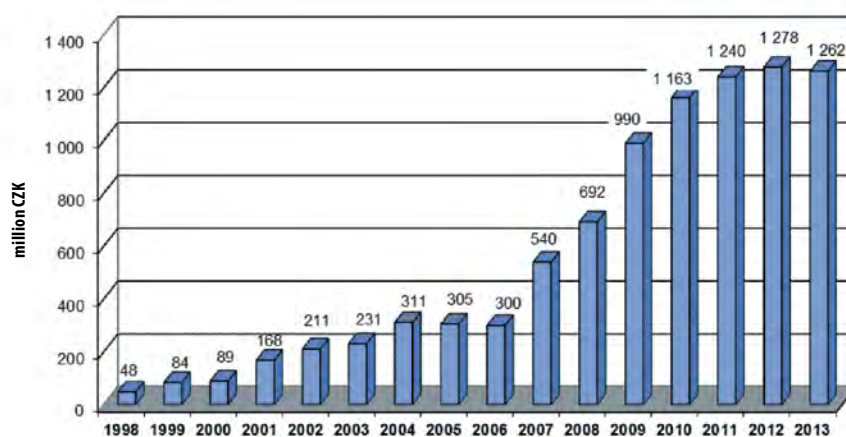
TAB. 7 Development in payments per ha organic land between 1998 and 2013

Land-use	1998	1999–2000	2001–2003	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Change (%)		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	IV / III	V / IV	XI / X
Arable land	2,200	2,130	2,000	3,520	4,266	4,086	4,158	4,074	3,889	3,953	3,909	76	21	-1
Permanent grassland	2,200	1,065	1,000	1,100	1,954	1,872	1,905	1,866	1,781	1,811	1,790	10	78	-1
PG (no parallel conv. production)	x	x	x	x	x	2,346	2,387	2,339	2,233	2,270	2,244	x	x	-1
Permanent cultures	2,200	3,195	3,500	12,235	23,369	22,383	22,774	22,316	21,300	21,654	21,410	250	91	-1
Permanent cultures (extensive orchards)	x	x	x	x	x	x	x	13,405	12,795	13,008	12,861	x	x	-1
Vegetables	2,200	2,130	3,500	11,050	15,524	14,869	15,129	14,825	14,150	14,385	14,223	216	40	-1
Special herbs	2,200	2,130	2,000	11,050	15,524	14,869	15,129	14,825	14,150	14,385	14,223	453	40	-1
Average payment	2,000	1,245	1,080	1,340	1,970	2,260	2,710	2,750	2,695	2,780	2,770	24	47	0
Total support ¹⁾ (mil. CZK)	48.1	84.2	168.0/ 230.8	310.9/ 299.7	539.9	691.7	989.6	1 162.6	1 239.7	1 277.6	1 262.3	35	80	-1

1) Since 2004 the total support represents the level of financial means applied for, unlike before 2004 when the figures represented the level of financial means provided, and only paid out during the following year.

Note: Payments in 2007–2013 were converted to CZK according to the exchange rate valid for conversion of tariffs / rates within AEMs as follows: 27.525 CZK/EUR (2007); 26.364 CZK/EUR (2008); 26.825 CZK/EUR (2009); 26.285 CZK/EUR (2010); 25.088 CZK/EUR (2011). 25.505 CZK/EUR (2012) and 25.218 CZK/EUR (2013).

Source: MoA, SZIF (State Agricultural Intervention Fund); compiled by IAEI.

GRAPH 5 Development of subsidies in OF (1998–2013)

Note: Since 2004 the total support represents the level of financial means applied for, unlike before 2004 when the figures represented the level of financial means provided, and only paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by IAEI.

decrease of ca 1 % (i.e. 15 million CZK), see Graph 5. Compared to 2006 when farmers applied for approximately 300 million CZK, the amount of subsidies grew more than fourfold, such a rise due to both an increase in subsidized organic acreage and – to the same extent – an increase in payments per ha within RDP. Since 2009 the average payment in OF has been fluctuating around 2,700 CZK/ha (2,770 CZK/ha in 2013) and in comparison with 2006 it has more than doubled (1,300 CZK/ha in 2004–2006).

2.2 Further RDP measures

With regard to low organic food production in CZ, the MoA decided, as of 2007, to give organic food producers and organic farmers a points advantage for submitted projects in five selected measures of the RDP: New farmers going

into business (112), Modernisation of farm enterprises (121), Adding value to agricultural and food products (123), Diversification of non-agricultural activities – scheme a) (311) and Support for tourism – scheme b) (313). Conditions for the selection of projects and provision of points advantage are adjusted every year and set in so-called “Rules setting conditions for the provision of subsidies for CZ RDP projects in 2007–2013”.

In 2013 applications were accepted only within three of these five measures (measure Nos. 121, 123 and 311). Within these three measures, in 2013 one quarter of approved applications were submitted by organic-registered businesses (19% in 2012, 33% in 2011 and 45% in 2010), with a total requested subsidy of 455.4 million CZK which represents almost one third (31.3%) of all subsidies applied for; and represents the greatest proportion since 2007 (see Tab. 10). In absolute values, though, due to a decrease in

the total sum applied for, this means the second lowest sum within the 2007–2013 period (the lowest amount of subsidies – 683 million CZK, of which 151 million CZK for OF was paid in 2012). In 2013 the dominating measure was “Diversification of non-agricultural activities – scheme a)” where nearly 60 % of approved applications were submitted by organic farmers.

2.3 National subsidies

Within national subsidies (i.e. “Principles setting conditions for the provision of subsidies on the basis of §2 and §2d Act no. 252/1997 Coll. On Agriculture”), under measure

10.E “Support of technology platforms within the field of MoA activity”, support is provided for the Czech Technology Platform for Organic Agriculture (CTPOA). In 2013 the Platform’s activities were supported to the sum of 1,250,000 CZK (1,000,000 CZK in 2012 and 750,000 CZK in 2011). The purpose of the subsidy is to support the Platform’s activities, focusing on enhancing its efficiency, building internal structure, personnel, and involvement in national and European structures. Information and promotional activities serve to promote the aims, activities and work results of the CTPOA, including transfer of information between science, research and agricultural and entrepreneurial practice in the field of organic farming and food production.

TAB. 8 Number of approved projects, and sum applied for, in RDP measures with points advantage in 2013

RDP measures, Axes I and III	Number of applications approved	Sum applied for (x 1000 CZK) ¹⁾	Of which companies using points advantage for OF			
			Number of applications approved		Sum applied for	
			(abs.)	(%)	(x 1000 CZK)	(%)
Modernisation of farm enterprises	364	720,282	60	16.5	105,575	14.7
Adding value to agricultural and food products	157	287,081	43	27.4	105,876	36.9
Diversification of non-agricultural activities – scheme a)	92	447,729	53	57.6	243,965	54.5
Total	613	1,455,092	156	25.4	455,416	31.3

1) Sum of subsidy applied for means the amount of finance requested from the Government (i.e. only part of total investment, as the subsidy only covers a certain percentage of costs). The table does not show the financial means actually paid as these are paid after implementation of the investment and at a different time.

Source: MoA, SZIF (State Agricultural Intervention Fund); compiled by IAEI.

3 Organisations and associations involved in the OF sector

Specialist organisations and associations

PRO-BIO Association of Organic Farmers

PRO-BIO is a non-profit NGO promoting and supporting the interests of organic farmers, processors and traders in organic foods in the Czech Republic. PRO-BIO’s main mission is to promote and actively support organic farming in the Czech Republic. PRO-BIO carries out a number of educational and informational activities. PRO-BIO members include organic farmers, processors, producers and traders in organic foods, agricultural consultants, consumers and friends of organic farming.

www.pro-bio.cz

PRO-BIO Regional centres

There are 11 regional centres within PRO-BIO, locally providing its members with consultancy, organising educational events and supporting the development of organic farming.

<http://pro-bio.cz/Kontakt/>

PRO-BIO LEAGUE for the protection of food consumers and friends of organic farming

The consumer branch of PRO-BIO is an organisation with nationwide activities, focusing on promotion and education relating to organic foods and organic farming among the consumer public.

www.biospotrebitel.cz

PRO-BIO organic food shops

The specialist PRO-BIO branch unites organic food shops in the Czech Republic, providing them with education and promotion. For its members it carries out activities in support of sales and collective promotion.

<http://pro-bio.cz/Adresar-bioprodejen-Svazu-PRO-BIO/>

Biosad (Organic Orchard)

A civic association for organic production of fruit. Its purpose is to support the development of organic fruit production in the Czech Republic. The aim is to make communication easier between research and growers, and to support the effective practical implementation of the results of research.

www.biosad.cz

CTPOA – Czech Technology Platform for Organic Agriculture

The CTPOA was established in accordance with the TP Organics initiative and with a European Commission initiative for the formation of technology platforms. The platform incorporates farmers and producers, institutions covering the fields of science, research and education, as well as associations and societies involved in OF education. The aim of the CTPOA is to build and maintain development of the knowledge system in the field of organic agriculture and production of organic foods with emphasis on the transfer of knowledge in all key areas of the sector.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Association of integrated and organic production of grapes and wine, o. s.

A civic association bringing together people and companies involved in integrated and organic production of grapes, coordinating their activities and protecting their interests. The association also undertakes education and information activities in this field of agricultural production.

www.ekovin.cz

Federation of Food and Drink Industries in the Czech Republic (FFDI)

Its independent section for organic food associates organic food producers within FFDI.

www.foodnet.cz

Education, research and advisory organisations

Biocont Laboratory, s. r. o.

The aim of this company is to provide farmers and foresters, working in organic and integrated systems, with the widest possible range of biological and biotechnical plant-protection means and technologies, including information and advisory services.

www.biocont.cz

Bioinstitut, o. p. s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development

An organisation focusing on research, education and consultancy in the field of organic farming. Bioinstitut primarily deals with the environmental aspect of OF, conducting research and popularising this field in particular. It organises informative and educational events for farmers and the specialist public, publishes the results of its own research and of research conducted abroad. It publishes practical and methodical guides for farmers and processors.

www.bioinstitut.cz

Czech University of Life Sciences, Prague

The University offers approximately 150 study courses within Bachelor's, Master's and Ph.D. study programmes. Besides common agricultural and forestry studies there is also a wide range of studies in the fields of environment, landscape protection, renewable resources, special breeding, economics, informatics, management, technical studies and related teaching studies. An Organic Farming course is currently taught at the Faculty of Agrobiological Sciences, Food and Natural Resources (FAFNR) within both the Bachelor's and Master's programmes. Organic and Alternative Farming is also taught within other programmes under FAFNR, FES (Faculty of Environmental Studies) and FTA (Faculty of Tropical AgriSciences) as a compulsory, compulsory-elective or elective subject. Sustainable Agriculture is taught in English. Since 1992, experiments in the field of organic growing of various crops have been successfully conducted at the research station in Prague 10 – Uhřetíněves, under the FAFNR Department of Crop Production.

www.czu.cz

DAPHNE – Institute for Applied Ecology, z. s.

A civic association whose aim is to contribute to nature protection and to considerate landscape management by carrying out specialist research, information and consultancy in the field of ecology and agriculture.

www.daphne.cz

University of South Bohemia, České Budějovice

The Faculty of Agriculture of the University of South Bohemia provides complex scientific and educational activities in both the conventional field and the newly-developing field of organic agriculture. The basics of organic farming are included in Bachelor's Degree courses in Agroecology and Sustainable Landscape Management Systems. Within Master's programmes it is possible to study a special Organic Farming course within Agroecology studies. Since 2010 an organic-certified plot has been used for experiments.

www.jcu.cz

Mendel University in Brno

Consisting of five faculties and an Institute of Lifelong Learning, the university offers 130 courses in Bachelor's and Master's Degree programmes and other Ph.D. programmes, and currently has over ten thousand Czech and foreign students. The courses include the study of Organic Farming (also in English), Organic Systems of Animal Husbandry, Protection in Organic Farming Systems (Faculty of Agronomy), Organic Vegetables and Special Crop Production, and Organic Viticulture and Viniculture (Horticultural Faculty). Although the University has no specialist department for organic farming, several research workers have been systematically involved in this topic on a long-term basis.

www.mendelu.cz

PRO BIO Consultancy Association

A civic association of consultants, researchers, teachers and other experts in the field of organic farming. The association ensures informative advisory services, educational courses and seminars, education for consultants, publication work and other materials, as well as promotion of OF.

www.eposcr.eu

Palacky University, Olomouc (UPOL)

UPOL is a public university with a long tradition. At present it is a modern educational institution with a wide range of study programmes and diverse scientific activities. Its eight faculties accommodate over 23,000 students. In the Department of Ecology, research within Agroecology and Landscape Ecology programmes (including Organic Farming) focuses mainly on issues relating to the quality and degradation of soils, soil ecology, soil-protection technology, landscape use and planning, biodiversity and landscape diversity. The Department cooperates with other UPOL departments and other educational and research institutions in CZ and abroad.

www.upol.cz

Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)

IAEI is an expert centre focusing on agricultural economy, food, agricultural advice and information. The main IAEI activities include: basic and applied research and development in the field of agricultural economics and policy; complex expert and specialist services for the MoA and other bodies of state administration; function of a contact as a contact workplace – Liaison Agency FADN CZ. IAEI also runs Agricultural Consulting and Training Centre (in the fields of agriculture, food industry and rural development) and Antonín Švehla Library (library, information and reference services. The topic/subject of organic farming – in terms of both monitoring basic statistic data and proposing and evaluating strategies – has long been dealt with at the IAEI Agri-Environmental Policy Department and FADN Office.

www.uzei.cz

Institute of Chemical Technology, Prague

The Institute of Chemical Technology, Prague (ICT) is the biggest educational institution of its kind in Central Europe. It has an almost 200-year tradition of teaching technical chemistry in the Czech lands. Within national and international projects, teams within the ICT Institute for Food Chemistry and Analysis pay close attention to research into the quality, traceability and authenticity of organic raw materials and products.

www.vscht.cz

Research Institute for Fodder Crops, Troubsko

The Research Institute for Fodder Crops, Ltd. focuses on applied research in the area of agriculture, environment and food industry. Its activities include cultivation, production and sale of seed, as well as consultancy and services. At present the institute has a certified post-harvest cleaning line for organic seed. It is designed for smaller batches and able to clean a wide range of material. In 2013 the company has extended its seed range by several varieties in organic quality.

www.vuvt.cz

Crop Research Institute (VÚRV, v. v. i.)

VÚRV is the largest Czech applied research worksite focusing on crop production and related areas. The main goal in VÚRV research is to gain scientific information on the support of sustainable development of agriculture, on the basis of innovation of systems and technology for growing cultivated crops for the production of safe, good-quality foods, feedstuffs, energy crops and materials for industrial use. Since 2006 VÚRV has owned an experimental plot certified for organic cultivation, and a gene bank storing a wide range of genetic plant resources. Current research is mainly aimed at possibilities for the use of genetic resources of minor crops, especially hulled wheat (spelt, emmer and einkorn wheat), buckwheat and millet.

www.vurv.cz

Institute of Animal Science (VÚŽV, v. v. i.)

VÚŽV is a public research institute established by the Ministry of Agriculture. Its scope of activities includes zootechnics, biological and biotechnological aspects of

animal husbandry. VÚŽV mainly focuses on basic and applied research in the area of genetics and animal breeding, reproduction, nutrition, the quality of animal products, ethology, technology of breeding, livestock management and production economics. All these activities involve not only the majority conventional farming system, but also organic and alternative animal husbandry (e.g. rabbit, partridge or deer breeding).

www.vuzv.cz

ZERA – Regional Agency for Agriculture and Ecology, o. s.

An agency dealing with educational, research and coordination activities in implementing programmes and measures within sustainable rural development and agricultural use of the landscape. ZERA organizes educational programmes for farmers and excursions to model farms, including organic farming enterprises. ZERA activities especially focus on maintenance and improvement of soil quality.

www.zeraagency.eu

Trading organisations**Biopark, s. r. o.**

Biopark, s.r.o. is a marketing and processing company organising joint sale and finalization of agricultural products for organic farmers. Biopark, owned by Czech farmers, is currently one of the biggest suppliers of Czech organic foods to health-food shops and retail chains in the Czech Republic and Slovakia.

www.biohovezi.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO (CZECH ORGANIC MILK cooperative)

A cooperative ensuring organic milk sales for its members. The cooperative was founded by PRO-BIO Association of Organic Farmers.

ceskebiomleko@seznam.cz

PRODEJ-BIO s. r. o.

PRODEJ-BIO s. r. o. organizes and coordinates the sale of Czech organic raw products (cereals, legumes, corn, feedstuffs) with the aim of establishing Czech produce on the Czech market. Surplus produce is exported to EU countries. PRODEJ-BIO also produces seed in organic quality for Czech customers.

www.prodejbio.cz

U Sedláků

An organic trade cooperative of members of PRO-BIO association in Karlovarský Region, running their own shop and ensuring sales for its members.

www.usedlaku.cz

Inspection and certification organisations**ABCERT AG**

The Czech branch of the German AB Cert certification organisation has been in operation since 2006 as an accredited certification body for organic farming.

www.abcert.cz

Biokont CZ

A Czech inspection organisation founded in 2005 and authorised to carry out inspection and certification in the field of organic farming within the Czech Republic and Slovakia. The company is registered in the Official Journal of the European Union in Brussels, with access to central records.

www.biokont.cz

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r. o.

This company is part of the international Bureau Veritas group as an accredited certifying body, active in the Czech Republic since 2013.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

The first Czech accredited inspection and certification organisation active in the field of organic farming. The company was founded in 1999 and, besides OF certification, it also provides services in terms of certifying public catering premises and natural cosmetics.

www.kez.cz

Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture (ÚKZÚZ)

ÚKZÚZ is a MoA-authorized control body. Its activities include: carrying out official inspection in the field of organic farming; running a database of organically-cultivated seed and planting materials; issuing exemptions for the use of conventional seed and planting material within OF systems; inspecting organic orchards to ensure the fulfilment of conditions for AEM subsidies.

www.ukzuz.cz

Other organisations

Association of Local Food Initiatives

An NGO supporting the establishment and development of local food systems based on a nature-friendly attitude to countryside and fair relationships between farmers and consumers. (Community-supported agriculture, community gardens etc.)

<http://asociaceampi.cz/>

AREA viva

A NGO primarily dealing with the themes of support for sustainable forms of agriculture, rural development, and promotion of organic farming in the Czech Republic. It is also active in the field of social farming.

www.areaviva.cz

Ekoncentrum PALETA

Ekoncentrum PALETA is a civic association providing ecological education with special emphasis on children and young people. Since 2004 it has been the Regional Coordinator of environmental education, awareness and information in the Pardubice Region.

www.paleta.cz

Veronika Ecological Institute

Veronika Ecological Institute deals with specialist and educational activities within nature protection and considerate consumption in Brno. Within this focus it educates the consumer public in the field of organic farming and organic foods.

www.veronica.cz/bio

Envic Association

This civic association provides advisory services in a wide range of fields relating to the environment, runs Environmental Information Centres in Pilsen, and organises a number of events such as lectures, seminars, excursions and a Farmers' Market in Pilsen. ENVIC also offers a range of information materials of their own publication and selected materials produced by similarly focused organisations. A specialist library is part of the Centre.

www.envic-sdruzeni.cz

Green Marketing

Green Marketing agency provides support and consultancy in the field of marketing for organic foods, natural and ethical products. It provides marketing advice, market research, organic food price monitoring, and event marketing in the area of health foods.

www.greenmarketing.cz

Hnutí Duha (Friends of the Earth)

One of the biggest environmental NGOs in CZ. Within its "Farming" programme Duha actively promotes the organic farming system and its instruments, unites small organic farmers and consumers, and focuses on the problems of local foods. Duha provides a directory of farms, shops, e-shops and organic clubs focusing on local agricultural produce.

www.hnutiduha.cz

Information Centre for the Development of Moravské Kopanice, o. p. s.

This public benefit company supports the development of organic farming in the Zlín region, Hodonín area and Moravské Kopanice microregion, focusing on traditions, culture, the countryside and eco-friendly tourism within the area.

www.iskopanice.cz

League for Ecological Alternatives

A civic association working towards a sustainable power industry and towards sustainable human activity in the landscape. LEA activities include information and promotion of organic farming.

www.lea.ecn.cz

Partnership Foundation

One of the biggest foundations in support of projects relating to the environment runs its grant-funded programmes on various themes relating to the environment and sustainable development.

www.nadacepartnerstvi.cz

Ročenka 2013 **Ekologické zemědělství v České republice**

Organic Agriculture in the Czech Republic **Yearbook 2013**

VYDALO/PUBLISHED BY:
Ministerstvo zemědělství České republiky
Těšnov 17, 110 00 Praha 1
www.eagri.cz, info@mze.cz
Praha 2013

ZPRACOVAL/COMPILED BY:
Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství,
jejímž koordinátorem je Bioinstitut, o.p.s.
www.ctpez.cz

REDAKCE/EDITOR: Kateřina Čapounová
TEXTY/TEXTS: © Andrea Hrabalová, Hana Šejnohová, Kateřina Čapounová, Martin Leibl
PŘEKLAD/TRANSLATION: Jim & Ina Leckie
FOTOGRAFIE/PHOTOGRAPHS: © fotoarchivy Bioinstitut, ČTPEZ, MZe, PRO-BIO Liga,
Svaz PRO-BIO, Iveta Kopicová, Martin Faltus, Sylva Horáková, Veronika Stupková
GRAFICKÁ ÚPRAVA/GRAPHIC DESIGN: Milan Matoušek

ISBN: 978-80-7434-177-9

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČTPEZ

